

Lektorblad

Bok i høst

Per Thorvald Larsen
Ansvarlig redaktør

To store saker

Denne vinteren står to store saker foran sin endelige avgjørelse. Høringsfristen for Kvalitetsutvalgets innstilling gikk ut den 15. oktober, og før sommerferien kan vi vente at Stortinget vedtar en ny skolereform. Overgangen til KS fra 01.04. gjør at hele avtaleverket er under revisjon, og en ny arbeidstidsavtale for skoleverket er en del av det nye som vil komme.

Kvalitetsutvalget var Trond Giskes arv til Kristin Clemet. Innstillingen bærer preg av at den er en fortsettelse av Arbeiderpartiets mange skolereformer i etterkrigstiden. Nedbygging av de teoretiske og allmenne fagene, heving av yrkesfagenes status og sterkere integrering har vært en rød tråd gjennom disse skolereformene. Det er derfor helt logisk at det var Gudmund Hernes statssekretær, Astrid Søgne, som ledet arbeidet i utvalget og skrev under innstillingen.

Det har vært forbausende liten offentlig debatt om Kvalitetsutvalgets innstilling etter at den forelå. En av grunnene til det er nok at det i realiteten er liten skolepolitisk uenighet i det politiske Norge. Reformpedagogene hører vi også lite til. De som før fylte avisspaltene med ønske om karakterfri og eksamensfri skole, tier nå stille. Blir reformen gjennomført slik den ser ut nå, har reformpedagogene fått det slik de vil ha det: Når elevene skal vurderes ut fra helhetlig kompetanse, blir det faglige skjøvet i bakgrunnen slik at selv Mosse Jørgensen kan leve med det. Eksamensreformen er alt blitt satt i gang: Elevene skal nå ha så mange hjelpemidler tilgjengelig under eksamen, og eksamensavviklingen blir så komplisert, at man sikkert ganske raskt vil sløyfe hele eksamen.

Kristin Clemet har funnet sin plass med reformpedagoger rundt seg både i departementet og i omgangen med lærernes representanter. Få hadde vel på forhånd tenkt seg at muntlig eksamen i videregående skole skulle få dolkestøtet som seriøs eksamensform under en statsråd fra Høyre. Det er vanskelig å få øye på noen tyngde i statsrådets interesse for fag og kunnskap i skolen utover det retoriske. Begrepet «kvalitet» er blitt en floskel alle kan dekke seg under når de vil endre noe i skolen.

Blir forslaget om at kravet om generell studiekompetanse skal falle bort, vedtatt, betyr dette at den gamle gymnastradisjonen i Norge forsvinner. Ønsket om det har vært en politisk linje helt siden lov om videregående opplæring ble innført fra 1976. Mange ønsker at det skal være slik. Fusjonene i lærerorganisasjonene var også en del av denne utviklingen.

Det er symptomatisk at Utdanningsforbundet tok opp Norsk Lærerslags gamle samarbeid med LO og avgav en felles høringsuttalelse med LO, der de ikke kunne samle seg bak noe ønske om å opprettholde den generelle studiekompetansen. Når landets største lærerorganisasjon ikke representerer noen reell opposisjon til myndighetens skolepolitikk, kan dessverre det meste bli vedtatt.

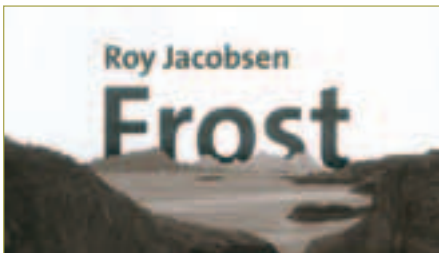
Den andre store saken vi står overfor, er overføringen til KS. En ny arbeidstidsavtale for skoleverket skal være på plass før neste skoleår. Mangelen på respekt for læreryrkets egenart og fordommer om læreres ferier blomstrer i både den offentlige forvaltning, politiske partier og i organisasjonslivet. Akkurat nå kan vi risikere at reformpedagogenes framstøt i Kvalitetsutvalget vil bli brukt som en brekkstang for å holde lærerne på skolen i utide.

Vi går sannelig spennende tider i møte!

Lb Per Thorvald Larsen

►► Et sjokk å bli arbeidsledig

►► Bok i høst

►► Fra allmueskole for fattigfolk til enhetsskolens konsolidering

Reportasjer og artikler:

Arbeidsledighet blant lærere 4
 Avdelingsdirektør Stein Langeland:
 – Situasjonen vil bli bedre! 4
 Dikt fra en arbeidsledig 6
 Elin Kolstad Olsen: – Et sjokk å bli arbeidsledig 7
 Gro Elisabeth Paulsen: Ta kontakt med oss! 8
 Helhetstenkning i kroppsøving:
 Et hinder for kvalitetssikring og målstyring? 12
 Skolebiblioteket – en uoppdaget ressurs 30

Fagtorget:

– We can English! 19
 Fra allmueskole for fattigfolk til
 enhetsskolens konsolidering 20
 Engelsk videregående i støpeskjeen:
 Vil A-levels bli erstattet av en engelsk baccalaureate? ... 25
 Kort om Labours utdanningspolitikk 27
 Læringsbok som tillatt hjelpemiddel på
 B-/C-språkeksamen i videregående skole – nei, takk! ... 28

Organisasjonsstoff:

Fra Sentralstyret: Overgangen til KS 10
 Stor aktivitet internt i Norsk Lektorlag i forbindelse
 med overgangen til kommunalt tariffområde 11
 Litt om Norsk Lektorlags bank- og forsikringsavtaler ... 29
 Norsk Lektorlag på arbeidslivsmesse 32

Faste spalter:

Kommentar: Få dem i arbeid! 9
 Tid for bok: Bok i høst 14
 Fra dagboka 32

Forsidebildet: Trolsk stemning i høstskogen. Fra Reinsjødalen i Valdres. Foto: Øivind Larsen

LEKTORBLADET

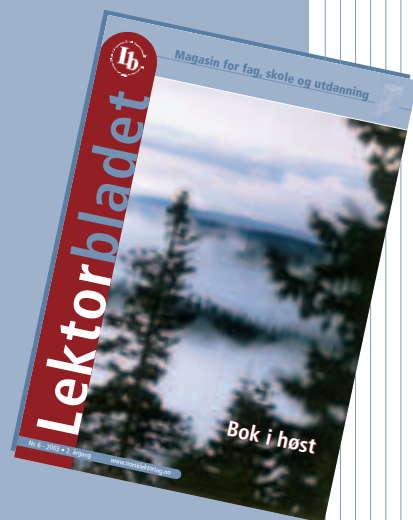
Magasin for fag,
 skole og utdanning
 Utgitt av Norsk Lektorlag
 Nr. 6 - Nov. 2003 • 2. årgang
 ISSN: 1503 – 027X

Keyzers gate 5, 0165 Oslo
 Tlf. 23327994
 Fax 23327990
 E-post:
 lektorbladet@norsklektorlag.no
 Ansvarlig redaktør:
 Per Thorvald Larsen

Redaktørens telefon: 48263310
 Årsabonnement: kr. 280,-
 Utgivelsesplan 2. halvår 2003:
 Nr. 7-03: 19.12
 (Materiellfrist 28.11)

Design & trykk: Flisa Trykkeri AS
 ane.marte@flisatrykkeri.no
 www.flisatrykkeri.no

Redaksjonen avsluttet 12/11

Arbeidsledighet blant lærere

Tallene fra A-etat viser at det pr.1.oktober 2003 var 2855 helt arbeidsledige lærere i Norge.

I denne statistikken blir det ikke skilt mellom lærere med og uten godkjent lærerutdanning.

Av disse var det 1391 grunnskolelærere og 315 førskolelærere. Det var registrert 164 arbeidsledige adjunkter og lektorer i videregående skole. Statistikken oppgir at 414 «yrkeslærere og faglærere i videregående skole» er ledige. I gruppen «Univeristets- og høyskolelektorer» er det 265 ledige, blant studieinspektørene er det 51.

Statistikken viser en markert nedgang i ledigheten fra 1.9. til 1.10. Fra september til oktober gikk tallet ledige grunnskolelærere ned fra 2293 til 1391. For adjunkter og lektorer i videregående skole gikk tallet ned fra 276 til 164. Tallet ledige yrkesfaglærere sank fra 584 til 414.

Avdelingsdirektør Stein Langeland i Arbeidsdirektoratet om arbeidsledighet blant lærere:

-SITUASJONEN VIL BLI BEDRE!

Situasjonen vil bli bedre, sier avdelingsdirektør Stein Langeland i Arbeidsdirektoratet i dette intervjuet med Lektorbladet, der han både kommenterer årsaker til arbeidsledigheten og ser på omfanget av problemet. Han gir her råd til arbeidsledige lektorer, og han gir sin vurdering av skolen som arbeidsmarked i framtiden.

Avdelingsdirektør Stein Langeland tok imot Lektorbladet på kontoret sitt i Oslo sentrum – et steinkast fra Norsk Lektorlags kontorer i Keyzers gate. Langeland er sosialøkonom og leder Analyseavdelingen i Aetat. Han har tidligere arbeidet i Statistisk Sentralbyrå og har vært fylkesarbeidssjef i Vestfold.

Avdelingsdirektør Stein Langeland. Foto: P.T.L.

Per Thorvald Larsen
lektorbladet@norsklektorlag.no

- Hvorfor blir arbeidsledighet blant akademikere så mye omtalt i media?
- Når man har en svekket konjunktursituasjon, fører det til større ledighet. Dette rammer de fleste grupper. Ser vi 10 år tilbake i tiden, var det lavere konjunktur enn nå og et enda svakere arbeidsmarked. Den gangen var det ikke tilsvarende fokus på arbeidsledige akademikere i media. Det var da ikke så høy ledighet blant akademikere rett og slett fordi det var færre akademikere i arbeidsstyrken. Rundt 1990 hadde ca. 20% av arbeidsstyrken høyere utdan-

ning. I dag utgjør andelen med høyere utdanning ca.30%.

REDUSERT OFFENTLIG VEKST RAMMER DE UNGE

- Hva er grunnen til den høye ledigheten blant akademikerne nå?

- Som følge av høy kronekurs og høy rente fikk vi en svekkelse av konkurransevnen overfor utlandet. Derfor har Norges Bank nå valgt å sette ned renten for å bedre rammevilkårene for konkurranseutsatt virksomhet. Men for å sikre bedre konkurransevne har man fått strammere offentlige budsjetter. Man får lavere etterspørsel etter en del akademikergrupper fordi kommunene har dårligere økonomi. Vi har rett og slett ikke så høy etterspørsel etter en del akademikergrupper som det var før. Sysselsettingsveksten i offentlig sektor er redusert.

- Før tok offentlig sektor imot veldig mange akademikergrupper, for eksempel personer med økonomisk, administrativ, samfunnsvitenskapelig og juridisk utdanning. Gjennom mange år hadde vi en fortløpende vekst i offentlig sektor. Veksten har tatt imot de nye. Når det ikke er vekst, er det ikke plass til så mange nyutdannede.

- Men er det flere ledige blant akademikere enn blant andre arbeidstakere?

- Nei, det er det slett ikke. Ledigheten i prosent av arbeidsstyrken er fortsatt mye lavere blant akademikerne enn blant arbeidstakere med lavere eller ingen utdanning. Men det er uvant for samfunnet å ha så mange akademikere uten arbeid. Vi må også huske at de som har en utdanning, lettere skaffer seg jobb enn de som ikke har.

PROBLEMATISK ARBEIDSMARKED I SKOLEN

- For å snakke spesifikt om skolen: Hvordan vurderer du sysselsettingssituasjonen i skolen i dag?

- De strammere offentlige budsjettene fører også til noe høyere ledighet blant undervisningspersonalet. Det er ingen tvil om at ledigheten i skolen har økt. Pr. 1. oktober er det 1391 ledige lærere i

grunnskolen. I fjor var det 267 færre på dette tidspunktet. Økningen er altså på 24%. Men 1. september var dette tallet 2293. Så mange fikk seg arbeid etter skolestart. Vi må imidlertid være oppmerksomme på at Arbeidsdirektoratets tall ikke skiller lærere med og uten godkjent utdanning. Det er derfor ufaglærte lærere blant dem som er oppgitt som ledige.

- Hvordan er det så i videregående skole?

- Her rammer ledigheten i størst grad lærerne i yrkesfag. I gruppen «lektorer og adjunkter i videregående skole» finner vi 164 ledige. En måned tidligere var dette tallet 276, så også her var det arbeid å få etter at skolen var begynt.

- Så situasjonen i skolen er ikke så vanskelig som vi trodde?

- Det er klart at situasjonen ikke er så god som før. Et generelt vanskelig arbeidsmarked gjør at det er problematisk for lærere å finne seg arbeid utenom skolen. Skolepakke 2 og stramme offentlige budsjetter gjør også at arbeidsmarkedet i skolen er blitt vanskeligere.

- STYRK DEN PEDAGOGISKE KOMPETANSEN!

- Hva skal så de enkelte, arbeidsledige lektorene gjøre. Bør de utdanne seg videre?

- Jeg tror at det er viktig for dem å styrke den pedagogiske kompetansen. Skolereformene som har vært gjennomført, har vært metodereform. Mange av de arbeidsledige vil ha behov for metodekompetanse og bør styrke sin pedagogisk/metodiske utdanning. Det vil styrke dem å få kompetanse i gode prosjektertede undervisningsopplegg og å kunne lære bort individuelle undervisningsmetoder. Vår erfaring fra våre kvalifiseringstilbud er at undervisningsmetoden er avgjørende for læring. Skaffer man seg slik metodisk kompetanse, er dette ofte en vei ut av ledighetskøen.

- Har du også andre råd til de arbeidsledige utenfor skoleporten?

- Man må huske på at det også finnes et annet arbeidsmarked for lærere enn skolen. Faktisk viser statistikken at hele 1/3

av dem som har lærerutdanning for grunnskolen, jobber utenfor skoleverket, både offentlig og privat, for eksempel i store bedrifter. Informasjon, veiledning, internopplæring i næringslivet og offentlig administrasjon er aktuelle arbeidsområder. Her finnes det muligheter. Hvis man ikke har lykket å få en lærerjobb, må man ikke fortvile.

- Bør lærerne være villige til å flytte?

- Unge, nyutdannede har naturligvis større muligheter hvis de er villige til å flytte på seg i landet. Det er geografiske variasjoner i tilbudet av jobber. Erfaringene fra i år viser som tidligere år at mange skaffer seg arbeid i måneden etter skolestart.

LYSERE UTSIKTER I FREMTIDEN

- Hvordan ser du så på det framtidige arbeidsmarkedet i skolen?

- Den høye gjennomsnittsalderen i undervisningspersonalet viser at det blir plass til flere. Det blir gradvis større avgang på grunn av pensjonerings. Allerede nå er det mangel på realister. Ingeniører avhjelper realistmangelen.

- Kan det bli lærermangel i fremtiden?

- Den generelle markedssituasjonen kan snu, og det tror jeg skjer allerede neste år. Dette vil føre til at vi får en bedre situasjon på arbeidsmarkedet. En konjunkturoppgang vil føre til at situasjonen på arbeidsmarkedet blir bedre.

Den høye gjennomsnittsalderen blant lærerne vil føre til gradvis økende behov for nyrekruttering. Det blir også en økning i elevgrunnlaget fram til 2006. Det blir så en økende tilgang i grunnskolen i et par år til. Deretter vil økningen i ungdomskullene gå over til videregående skole fram til 2020. I 2015 vil økningen i kullene være klart merkbar også i høyskolesektoren. Så jeg mener altså at læreryrket er noe å satse på. Situasjonen vil bli bedre, sier avdelingsdirektør Stein Langeland til slutt.

DIKT FRA EN ARBEIDSLEDIG

Dette diktet har Lektorbladet mottatt fra et arbeidsledig medlem i NLL. Medlemmet ønsker ikke navnet sitt på trykk i bladet. Medlemmet har søkt 30 jobber, men har bare vært innkalt til ett intervju. Medlemmet har bred erfaring fra undervisning, forskning og formidling.

Eg hadde ein draum...

- om å reise
sjå menneske, ørken, regnskog, isbre, korallrev,
lava og sliten brostein...
Eg reiste.

Eg hadde ein draum...

- om å lære
om menneske, jorda, vatnet, breen, magma, sand...
Eg studerte, eg arbeidde, eg lærte.

Eg hadde ein draum...

- om å inspirere barn, unge, vaksne
til å lære om det som er inni oss, under oss, rundt oss
livsgrunlaget

Eg sendte søknader
og fann ut
-grunnskulen har berre rom for allmennlærarar og spesialpedagogar
-den vidaregåande skulen har i beste fall rom for ein lærar i helsefag
-høgskulen likar ikkje administrasjon og tilset dei dei kjenner

"frustrert lektor/naturvitar"

Elin Kolstad Olsen:

- Et sjokk å bli arbeidsledig!

- Det var et sjokk for meg den dagen da det gikk opp for meg at jeg var helt uten arbeid – og at det heller ikke var noe arbeid å få for meg, sier Elin Kolstad Olsen, medlem av Norsk Lektorlag. – Situasjonen er frustrerende. Men heldigvis har jeg venner som heller ikke har arbeid, slik at jeg har noen som jeg deler de samme erfaringene med, sier den 31-årige lektoren fra Fredrikstad til Lektorbladet.

Per Thorvald Larsen
lektorbladet@norskleksorlag.no

Elin Kolstad Olsen kunne tenke seg jobb både i grunnskolen og i videregående skole. Her står hun foran Cicignon ungdomsskole i Fredrikstad. Foto: P.T.L.

Lektorbladet møter Elin Kolstad Olsen over et smørbrød på en kafe i Fredrikstad midt på formiddagen. – Jeg har tid i massevis til et intervju, sa hun i telefonen. Elin Kolstad Olsen forteller kort om sitt yrkesliv til nå: Hun er cand.philol. fra 1998 med fagkretsen historie hovedfag, tysk mellomfag og religionshistorie grunnfag. Hun har undervisningskompetanse i tysk, religion og samfunnslære. Etter fullført PPU fikk hun jobb i ungdomsskolen i Moss. Etter ett år der fikk hun tilbud om årsvikariat i full stilling ved en videregående skole i hjembyen Fredrikstad. Her trivdes hun svært godt, men året etter var det ikke timer til henne ved skolen. Etter ett års fødselspermisjon fikk hun et deltidsvikariat ved en videregående skole i Sarpsborg. I inneværende skoleår er hun helt arbeidsledig. – Hadde det ikke vært for at jeg har Johannes på 2 år, hadde det blitt lange dager hjemme, sier hun.

- Har du søkt ledige stillinger?

- Jeg har søkt det som har vært ledig i pendleravstand fra Fredrikstad. Men problemet er at det har vært så lite å søke på. Og jeg kan ikke flytte til andre steder i landet på grunn av familien.

- Er du blitt forbigått ved ansettelser?

- Det har jeg ikke. Har andre fått jobben, har det vært fordi de er bedre kvalifiserte.

- Hvordan opplever du situasjonen som arbeidsledig?

- Det er virkelig frustrerende å være uten arbeid. Jeg er jo ganske nyutdannet, og jeg er veldig motivert for å jobbe.

- Føler du deg bitter?

- Nei, det kan jeg ikke si. Det er jo ingen å være bitter på. Det er bare at situasjonen er slik den er.

- Har du fått støtte fra fagforeningen din, Norsk Lektorlag?

- Fylkeslederen i Østfold har hjulpet

meg så godt han kan. Han holder kontakten med meg og har vært en god støtte.

- Hva tenker du om framtiden?

- Jeg håper at forholdene vil endre seg, og at det kommer ledige jobber om ikke altfor lenge som jeg kan søke på.

- Direktør Stein Langeland i Arbeidsdirektoratet gir i intervjuet med Lektorbladet det rådet at arbeidsledige lærere bør styrke den pedagogiske metodekompetansen sin. Hva synes du om dette rådet?

- Dersom jeg skulle studere videre, har jeg først og fremst tenkt på å ta et fag til, for eksempel norsk eller helst engelsk. Men tanken om spesialutdannelse i

pedagogikk er interessant. Jeg vil undersøke nærmere hvilke muligheter som finnes.

- Har du vurdert andre typer jobber enn i skolen?

- Det har jeg gjort. Men jeg har vært motivert for å bli lektor helt siden jeg begynte å studere. Jeg vurderer ikke omskolering, siden jeg så gjerne vil ha dette yrket. Men blir det slik at jeg på lang sikt ikke får noe annet å gjøre, kan jeg bli tvunget til å ta annet arbeid, for eksempel som telefonseiger. Men det må være en nødløsning. Jeg får da håpe at det «ordner seg», sier Elin Kolstad Olsen med den sedvanlige optimismen som vi kjenner fra plankebyen i Østfold.

Gro Elisabeth Paulsen:

- Ta kontakt med oss!

Foto: P.T.L.

Leder i Norsk Lektorlag, Gro Elisabeth Paulsen, oppfordrer i en kommentar de arbeidsledige medlemmene i Norsk Lektorlag til å ta kontakt med fylkestillsvalgte i de fylkene/kommunene der de ønsker arbeid. – Norsk Lektorlag har fått mange unge medlemmer de siste årene, og det er en selvfølge at fagforeningen stiller opp for dem innen de rammene som er mulige

for oss, sier hun til Lektorbladet. – De må la seg registrere hos de fylkestillsvalgte, som på sin side må ta kontakt med fylket/kommunen og gjøre dem oppmerksomme på den ledige kompetansen. Arbeidsgivere som har fått med seg signalene fra Kvalitetsutvalget, vil se at det mener at 5 vektall er for liten fordypning særlig for å undervise på ungdomstrinnet. De bør bruke anled-

ningen til å starte etterutdanning av sine ansatte med lavest kompetanse, og sette inn de ledige lektorene. Dette er en gyllen anledning til å sikre seg nyutdannede og til å kunne skaffe vikarer slik at de som allerede er ansatte, får den videreutdanning som de trenger. Å skylde på dårlig økonomi er meget korttenkt. Samfunnsmessig er det dårlig økonomi å la lærere/lektorer gå på ledighetstrygd.

- Kan de skoletillsvalgte i NLL bidra?

- Ønsker man seg arbeid ved en spesiell skole, bør man ta kontakt med NLLs tillsvalgte ved skolen og be vedkommende være oppmerksom på seg når vikarbehovet oppstår. Ved utlysning og regulær ansettelsesprosess må man ta kontakt med den skoletillsvalgte, når søknad er sendt og opplyse at man er medlem av NLL og ønsker at fagorganisasjonen skal ivareta interessene under ansettelsessaken.

Det er viktig at medlemmet tar kontakt, sier Gro Elisabeth Paulsen til slutt.

Få dem i arbeid!

For de fleste som har arbeidet i skolen noen år, har arbeidsledighet blant lærere vært noe som man har hørt om, men ikke hatt noe nært forhold til. Hver vår har det vært snakk om overtallighet i kommunen eller fylkeskommunen, men så har det ordnet seg for de fleste. Riktignok har noen måttet bytte skole, men de færreste har opplevd å bli registrert som arbeidsledig.

Som tallene fra Arbeidsdirektoratet viser, er arbeidsledighet i NLLs medlemsgrupper et reelt problem. Det er et paradoks at mange skoler samtidig sliter med rekrutteringen. På mange skoler er gjennomsnittsalderen i personalet svært høy.

En viktig årsak til at arbeidsledigheten i skolen er blitt større, er uten

tvil Skolepakke 2, som ble forhandlet fram av Trond Giske og Utdanningsforbundet/SL i hemmelighet. Vanligvis er det barn og unge som får pakker – i dette tilfellet setter pakken de unge på gata.

Man må nå gå aktivt inn for å få arbeidsledige akademikere ut i arbeid.

Arbeidsgiverne og lærerorganisasjonene burde lage en plan for hvordan man systematisk kan få unge, nyutdannede akademikere ut i arbeid. Man bør høste av erfaringer fra andre deler av arbeidslivet der man gjennom trainee-programmer og bevisst rekrutteringspolitikk kan gi skolene den unge kompetansen de trenger. Kanskje kan KS som ny arbeidsgiver se på dette med nye øyne, og det kunne være et tema i de forhandlingene som nå står for døra

om tilpasningen til KS-systemet. Det er imidlertid viktig at stillingsvernet for de nyansatte ikke blir svekket. Victor Normans forslag om økt bruk av midlertidige stillinger passer dårlig for skoleverket. I mange år slet man med de midlertidige stillingene i skolen. Det er fortalt om lærere som gikk i midlertidige stillinger helt fram til pensjonsalder! Det var særlig kvinner som ble plassert i de midlertidige stillingene fordi de kom sent inn i yrkeslivet etter barnefødsler. Det var et klart framskritt da de oppsigelige stillingene ble hovedregelen i 1970-åra, og dette må ikke reverseres. I dag fungerer årsvikariat i praksis som midlertidige stillinger i skoleverket, og vi må ikke få de midlertidige stillingene tilbake.

PTL

EUROPARÅDETS ETTERUTDANNINGSORDNING In-Service Training Programme for Educational Staff

Europarådets etterutdanningsordning innebærer at norske lærere kan søke om å få delta på etterutdanningskurs i Europarådets øvrige medlemsland. Årlig tilbys flere hundre kurs innenfor et bredt spekter av fag/emner. Kursene varer fra 3 – 5 dager og deltaking er kostnadsfritt for den som tas ut til å delta. Målgruppen for kursene er lærere, lærerutdannere og rektorer.

Læringscenteret innstiller norske deltakere, mens vertslandet foretar den endelige utvelgelsen.

En oversikt over kurstilbudene finnes på Europarådets nettsider:

http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation

Nærmere opplysninger fås ved henvendelse til:

Læringscenteret
Postboks 2924 Tøyen
0608 Oslo
E-post: ls@ls.no

Overgangen til KS

Av Gro Elisabeth Paulsen, leder i Norsk Lektorlag

Gro Elisabeth Paulsen er leder i Norsk Lektorlag. Foto: P.T.L.

Som kjent blir forhandlingsansvaret for skolens undervisningspersonale overført til KS fra og med neste tariffperiode. Overføringen skjedde ved Kongelig resolusjon og kom meget brått på lærerorganisasjonene. Dette førte til en krise i tilliten mellom lærerne og utdanningsminister Kristin Clemet. Utdanningsforbundet krevde som betingelse for videre samarbeid at det ble opprettet en arbeidsgruppe som kun består av medlemmer fra Utdanningsforbundet og fra KS. Denne arbeidsgruppen skal fram til utgangen av året diskutere grunnla-

get for en ny hovedavtale og tariffavtale for undervisningspersonalet innenfor KS. Ved å holde alle andre parter utenfor har Utdanningsforbundet tatt på seg et tungt ansvar for at de alene skal kunne finne den beste løsningen.

Norsk Lektorlag er meget kritisk til at kun en av læreorganisasjonene skal få opptre som formynder for de andre i denne saken. Riktignok er Utdanningsforbundet tallmessig overlegent, men i de fleste vanskelige saker er det sunt med andre vinklinger og nye blikk. Både Skolepakkene og de siste arbeidstidsavtalene har påført lærere med store klasser i ungdomsskolen og i videregående skole en betydelig tyngre arbeidsbelastning. Vi kan ikke fortsette i de sporene som der er lagt.

Norsk Lektorlag er selvfølgelig ikke passivt i forhold til denne saken. I løpet av høsten avholdes seminarer og samlinger med fylkesledere og lønnsforhandlere der overgangen til KS er temaet. Vi drøfter hvilke muligheter den nye situasjonen i KS gir oss. Medlemmene i Norsk Lektorlag er ikke glade for den lønnspolitikken som har vært ført i skolen de siste 20-30 åra. Den har ført til at lektorene har hatt en markert mindrelønnsutvikling i forhold til de andre lærergruppene. Kort sagt har det blitt stadig mindre lønnsomt å ta hovedfag for å arbeide i skolen. For å heve kompetansenivået trengs det en lønnspolitikk som rekrutterer flere nye lektorer til skolen, og da kan man ikke drive lønsmessig utjevning mellom lærere og lektorer. Norsk Lektorlag ser derfor behovet for en ny lønnspolitikk.

Også når det gjelder arbeidstids-

avtalen ser vi behov for noe nytt. Et hovedproblem ved det gamle avtalleverket er at det er svært omfattende og komplisert. Så ugjennomtrengelige er avtalene at de er et demokratisk problem. Dersom en arbeidstaker ikke forstår sin egen arbeidstidsavtale, blir han prisgitt arbeidsgivers fortolkning, og har liten mulighet til å protestere. Norsk Lektorlag ønsker ikke en avtale som er så komplisert at man må holde seg med et batteri av spesialister for å ivareta rettighetene sine.

Mange opplever også at dagens arbeidstidsavtale gir dårlig beskyttelse. Man får stadig nye arbeidsoppgaver og likevel «skylder man timer» både her og der. SINTEF-rapporten om forsøk med arbeidstidsordninger oppleves som et bestillingsverk som skal presse lærerne til kontortid. Rapporten sier ingenting om hvorvidt økt tilstedeværelse har ført til mer læring hos elevene, men det var kanskje heller ikke meningen.

NLLs medlemmer er både myndige og oppgående og trenger et avtaleverk som de selv raskt kan lese og sjekke i forhold til egen arbeidssituasjon. Vi tror at dette også vil virke oppdragende på arbeidsgiver som faktisk ikke har bedre leseferdighet enn lektorene. Kort sagt: Vi trenger enklere og klarere avtaler.

Vi ser det derfor ikke som en ulykke at alle gamle ordninger nå settes under lupen. Krisen som oppstod ved overføringen til KS, byr på en mulighet til å få noe nytt og bedre i stedet for å lappe og flikke på gamle ordninger. Og la det til slutt være helt klart at Norsk Lektorlag mener at fast kontortid for lærere ikke vil heve kvaliteten i skolen.

Stor aktivitet internt i Norsk Lektorlag i forbindelse med overgangen til kommunalt tariffområde

Generalsekretær Otto Kristiansen. Foto: P.T.L.

Per Thorvald Larsen
lektorbladet@norsklektorlag.no

Skoleverket blir overført til KS fra 1.mai 2004, og Lektorbladet spør derfor forhandlingslederen i Norsk Lektorlag, generalsekretær Otto Kristiansen, om hva som skjer i fra NLLs side i denne saken.

- Selv om NLL ikke fikk være med i de arbeidsgruppene som ble opprettet i forbindelse med overføringen av skoleverket fra statlig til kommunalt tariffområde fra 1. mai 2004 (ingen andre lærerorganisasjoner enn Utdanningsforbundet fikk være med), har vi selvsagt ikke forholdt oss passive, sier generalsekretær Kristiansen. - Helt siden det 31.01.03 ble klart at vi skal overføres til KS/Oslo kommune neste vår, har den interne aktiviteten vært stor. At denne aktiviteten ikke har vært synlig for det enkelte medlem, skyldes dels at arbeidet ikke er avsluttet, dels at mye av arbeidet nødvendigvis må bestå av interne prosesser. I tiden fremover skal vi bestrebe oss på å gi medlemmene den informasjonen vi til enhver tid kan gi, men når de reelle forhandlingene tar til, ligger det i sakens natur at vi ikke kan gå ut offentlig med så mye informasjon. Vi ber om forståelse for dette, og regner med at medlemmene har tillit til at arbeider for en løs-

ning som ivaretar medlemmenes interesser på en best mulig måte.

- Hva har konkret skjedd innen organisasjonen?

- Sentrale problemer knyttet til overgangen, ikke minst det som har med arbeidstid og lønnsfastsettelse å gjøre, har vært behandlet på to seminarer for våre fylkestillitsvalgte (februar og september), og vi har avviklet flere internseminarer for Forhandlingsutvalget og Lønnspolitisk utvalg. På de to siste internseminarene deltok også et nyopprettet Overgangsforhandlingsutvalg som har et spesielt ansvar for overgangen til kommunalt tariffområde. Vi har også hatt flere møte med andre fagforeninger som organiserer undervisningspersonell, først og fremst NaFo, NIF og NITO.

Sentralstyret holder seg fortløpende orientert om utviklingen, og på et styreseminar i august deltok forhandlingsdirektøren i KS, Lars Haukjem (Han

etterfølges for øvrig av Per Kristian Sundnes, tidligere leder i Akademikerne, 01.12.03).

Vi har selvsagt også jevnlig kontakt med sentrale personer i Akademikerne.

- Hva med informasjonen til medlemmene?

- Våre sentrale tillitsvalgte har altså hele tiden vært aktivt inne i arbeidet, og nå vil vi etter hvert sørge for at medlemmene får mer informasjon. Vi har vært innkalt til to informasjonsmøter om virksomheten i arbeidsgruppene, men her er det foreløpig lite nytt å berette.

Vi vet at forhandlingene om ny arbeidstidsavtale kan bli vanskelige, men her vet vi etter fjorårets høringsrunde hva medlemmene mener, og vi vil arbeide hardt for å få til en sentral særavtale om arbeidstid som tar hensyn til undervisningsbyrde og sikrer tid til faglig forbedelse og oppdatering. Samtidig ønsker vi en mer oversiktlig og forståelig avtale enn den eksisterende, sier generalsekretær Otto Kristiansen til slutt.

Et hinder for kvalitetssikring og målstyring?

Av Anne Stuvøy, cand.polit

Anne Stuvøy Foto: Privat

Begrepet helhetstenkning går igjen i planer og utredninger som gjelder utviklingsmål for fag i skolen. Begrepet har vært opp til debatt i Stortinget flere ganger, fordi en mente det var store muligheter for å legge personlig skjønn inn i vurderingen.

Per Borten understreket ved en slik anledning følgende: *Det er farlig å la seg beruse av at alt skal vurderes.*

I forarbeidet til R-94 er det sagt at evaluering skal sikre en landsgyldig norm. Når det gjelder kroppsøving, vet vi ut fra undersøkelser at det er stor variasjon på hvordan en bruker skalaen. Det er liten variasjon i karakterer, og skalaen brukes forskjellig fra skole til skole. På grunnkurs allmennfag får 90 % av elevene karakteren 4 eller 5. Hva forteller dette om kvaliteten i den skjønnsmessige vurderingen?

Helhetstenkning i planer og dokumenter

Fagplaner og den generelle del av læreplanen er grunnlaget for vurdering og karaktersetning. Videre har vi metodisk veiledning for grunnkurs kroppsøving. Der står det mye som er egnet til å skape dårlig samvittighet hos lærere som foretar objektive målinger: Den helhetlige kompetansen skal måles, men en skal være forsiktig med å vektlegge kurante målområder. Coopers løpstest brukt i «riktig» form kan derfor være effektivt motivasjonsutryddende.

I sluttordet heter det: Elevene har ulike forutsetninger for fysisk aktivitet. Å være klosset og keitet og å oppdage at det er mangler ved ens fysiske jeg, kan gå forholdsmessig hardt inn på den enkelte. Derfor er det viktig å skape forståelse for etiske normer og å utvikle evne til omsorg for andre.

I punkt 3.2 i fagplanen heter det at den helhetlige kompetansen skal vurderes. Hvem sin helhet skal vi vurdere? Jeg har min, du en annen. En faglig og profesjonell kritikk av helhetsbegrepet eller holisme viser at det innebærer en totaliserende og autoritær holdning. Begrepet gjør at en blir reservert i forhold til målinger, og signaleffekten er at en helst ikke bør måle riktig fordi dette kommer i konflikt med helhetstenkning.

Ordet karakter betyr innrisset tegn eller stempel, med andre ord en lettfattelig tilbakemelding på en prestasjon. Å sette karakterer er å bruke ett målesystem. Det krever at en bestemmer seg for hva en skal måle, for målinger måler hva de måler, verken mer eller mindre. Ennå har en ikke kommet fram til et system

som måler den kompleksiteten som helheten utgjør.

Sosialdemokratisk likhetsideologi

Et hvert regime har en idé med sin politikk. Det sosialdemokratiske regimet mener at det er uheldig for elever å få karakterer. Derfor har en innført begrepene innsats, samarbeidsevne, initiativ og prosesser som viktige vurderingskriterier.

Den negative holdningen til å måle på tradisjonelt vis, for eksempel med Coopers løpstest, har våre myndigheter bygd opp om. I 1996 hadde vi satellittsendinger som ble sendt i arbeidstiden og som var ment som faglig inspirasjon. I den anledning ble det harselert omkring det å gjennomføre vanlige fysiske tester. Dette er en tidsriktig måte å underholde på, men det er interessant at slik harselas brukes i denne sammenhengen. Saker som en bør ha et seriøst forhold til, spøker en ikke med. Gjør en det, er det uttrykk for at normene er oppløst. Og det er de. Når en ikke kan forholde seg normalt til vanlige tester, så må en skape en ny virkelighetsforståelse. Hvilken virkelighet er det vi skal måle i kroppsøvingsfaget?

Regimets sosialpedagogiske emissærer har lyktes med sitt prosjekt: Å skape likhet, en skole som passer for alle, i alle fall tilsynelatende. Men vi vet at skoleundersøkelser viser at det er store forskjeller, selv om en gjennom planer og retningslinjer har prøvd å dekke over disse på ulike måter: Planer med mange vage, tvetydige og lite operasjonelle mål er en metode for å tilsløre de kultu-

relle forskjellene som finnes i befolkningen. Vi har retningslinjer og veiledninger som vi skal forholde oss til, og dessuten begrepet helhetstenkning som er en gjenganger.

Det er ikke legitim sosialdemokratisk politikk å synliggjøre forskjeller mellom grupper i dette landet, selv om vi stadig blir presentert undersøkelser som viser dette. Tiltak kan derfor ikke målrettes, fordi dette ville påpeke konkrete problemer som visse kategorier har. Ideen har vært å usynliggjøre de såkalte taperne. I praksis er det slik at en taper er en det ikke blir stilt krav til. Ideen med spesialundervisning var at den skulle kompensere for ulikhet i forutsetninger og dermed ujevne forskjeller. Det har likevel vist seg at spesialundervisning ikke har hatt ønsket effekt. Virkningene uteblir eller er negative fordi barna har større lojalitet til familien sin enn til skolen.

Praksis i hverdagen

I dag er det en ekstrem toleranse i skolen, der en ikke stiller konkrete krav til prestasjoner. Vilje, innsats og utholdenhet er fraværende hos mange. Hvorfor det? Reformpedagogikkens fundamentalister har ikke villet snakke om late elever og ettergivenhetskulturen i skolen.

Når elever viser noe som faktisk er et dårlig resultat, får de likevel en positiv tilbakemelding om god innsats. Dermed blir lærerne bondefaget til å gi gode karakterer.

I dag finnes det ikke konkrete mål som skal nås. Vurderingsdokumenter inneholder mange umålbare kriterier, og skjønnsmessige vurderinger foretas uten at en gjennomfører konkrete målinger av prestasjoner. Mange lærere mener at prestasjonene er for dårlige til å måles. Karakterer i kroppsøvfaget og aktivitetslære baseres derfor mye på skjønn, og en unngår gjerne å sette dårlige karakterer, fordi det da ofte blir klaget, og det er vanskelig for læreren å begrunne karakteren.

Når guttene kommer i militæret, får vi imidlertid fakta om svake fysiske prestasjoner, selv om det er færre rekrutter nå

enn tidligere, noe som faktisk burde bidra til at resultatene ble bedre enn før! Resultatene i militæret får en fram ved å måle på normal måte, f. eks. ved at en tester ferdighetene på 3000 meter. Resultatene taler for seg selv. Karakterene i kroppsøving er derimot svært bra!

Landsgyldig norm og helhetstenkning

Karaktersistemet krever måling av et arbeid som er gjort eller vist fram ved en spesiell anledning, og testene bør være mulig å etterprøve og kontrollere. Dersom fagkarakteren skal innholde vurdering av elevens personlige egenskaper, basert på lærerens observasjoner, lar karakteren seg ikke etterprøve, siden grunnlaget ikke finnes lenger. Dessuten kan slike begreper føre til strategisk adferd, for eksempel at elevene velger bort fag som krever faktiske prestasjoner.

Hvis en mener at vi ikke skal vurdere kroppsøvfaget med tester, så får en si fra om det. Helhetstenkning slik det er presentert i Metodisk veiledning, er uforenelig med kvalitetssikring, eller mål- og resultatstyring som var aktuelle begreper for noen år siden.

Det er ikke mulig å undersøke faglige kvaliteter dersom en ikke skal få lov til å måle riktig; velge ut kvalitetsindikatorer som kan brukes som karaktergrunnlag. Vi må kunne måle det som er viktig og ha god samvittighet for det.

Skjønnsmessig helhetsvurdering krever tid, medfører stor usikkerhet, og dermed er kroppsøvlærerne virkelig satt i sjakk matt. Det er ingen lærergruppe som må forholde seg til så mange elever i løpet av så kort tid. Med det store antallet elever er det krevende å lære navn når en om høsten får mange nye ansikter å forholde seg til. De sitter aldri på samme plass, og de skifter ofte hårfarge, klipper og barberer seg. Det er også alltid noen som ikke er tilstede. Akk og ve!

For å gi karakterer trenger vi tester som kan gjennomføres i hverdagen, i den arbeidssituasjonen vi har. Vi har knapp tid, trang plass og begrenset mulighet til å gjennomføre sammenhengende tre-

ningsopplegg. Det kreves da at det utarbeides kvalitetsindikatorer slik at vi kan kontrollere faktiske prestasjoner. Først da kan vi få til kvalitetssikring og kvalitetsledelse.

Med nye konkrete kriterier kan vi få landsgyldige normer. Det bør også være klart for elevene hva de skal testes i, slik at de som virkelig er interessert, kan trene og dermed oppnå et brukbart resultat. Dessuten er det neppe usunt å anstrenge seg for å få resultater. I 1989 uttalte Gudmund Hernes: I motbakke går det oppover, og en må gå så mye i motbakke at en tåler litt motgang.

Konklusjon

Filosofen Wittgenstein sier følgende: Mine tidligere tanker henger ved min tenkning. En kvalitetsreform må derfor innholde klare retningslinjer som tar avstand fra helhetstenkning og det Rune Gerhardsen i 1991 karakteriserte som snillisme. Stortinget har ved flere anledninger slått fast at skolen skal måle prestasjoner og ferdigheter. En skal ikke blande inn personlige egenskaper i vurderingen. Alle prosessers mål er å få et resultat, og den gode prosessen materialiserer seg i en prestasjon. Karakterer er tegn for denne praksisen som viser seg. En må derfor nøye seg med formelle, faglige vurderinger. Det skaper større likhet i resultater enn når en bruker kulturelle indikatorer. Skulle en virkelig driste seg til å gi evaluering med begrunnelse i et helhetssyn, burde det være en samlekarakter, satt i klasseråd med utgangspunkt i faktiske prestasjoner og adferd i alle fag.

Det er kulturelle forskjeller når det gjelder fysisk aktivitet. Når det gjelder helseadferd, er det forskjell på hva folk faktisk gjør, og hva de tror de gjør. Verdier og holdninger er idealer mer enn praksis. Vi trenger et omforent grunnlag for hvilken praksis vi ønsker, og det må også omfatte personvern og integritet. Verdiholdninger som den enkelte elev har, er noe faglærer ikke bør uttale seg om når det skal settes karakterer. Fagkarakterer skal ikke si alt om personen.

Foto: P.T.L.

Bok i høst

Her kommer lesetips i høstmørket for Lektorbladets lesere. Anne Lise Jomisko gir her en oversikt over høstens norske bokhøst og ser de mange nye titlene i sammenheng. Uansett faglig bakgrunn kan man ha glede av gode bøker. Se på dette som en guide til god lesning!

Anne Lise Jomisko er lektor, kritiker og fast litteraturmedarbeider i Lektorbladet.

En kan jo lure på hvorfor forfattere absolutt skal gi ut bøkene sine på høsten. Sjansen for at den forsvinner i det virum varumet en bokhøst utgjør, er ganske stor, med mindre du heter Saabye Christensen eller Seierstad. Mediene har langt større spalteplass om våren. Se på Henrik Langeland og hans roman Wonderboy. Like før sommerferietid ble denne finansfortellingen sluppet, for å gli inn i feriefolkets trillekofferter på vei til varmere strøk. Konkurransen med andre forfattere var heller liten. Langelands salgstall gikk forrykende raskt opp, og alle sto klare til å intervju, diskutere og gratulere.

Det nå likevel engang slik at høsten er primetime for lesesyssele. Hvordan

navigere for å finne seg godbiter fra forlagenes høstlister til høstkveldene, når vinden pisker utenfor og en vil krype sammen og leve i en annen verden, den litterære verden?

Her følger et orienteringskart over de største forlagenes høstutgivelser. Det har vært nødvendig å foreta et grovt utvalg, noe annet ville ha krevd et annet format. Jeg har plukket fra øverste hylle blant norske romaner, og gruppert bøkene i tematiske bolker, for om mulig å utpeke hovedtendenser i årets bokhøst. God bok!

Historiske romaner

Historiske emner har definitivt fått en ny vår innen skjønnlitteraturen. Enkelte forfattere har utmerket seg innen sjangeren, blant annet Thorvald Steen (Den lille hesten er presentert i Lektorbladet tidligere). I høst er det flere forfattere som hensetter sine personer og sin handling langt tilbake i tid, enten det dreier seg om virkelige eller fiktive hendelser. På Aschehoug forlag gir Vera Henriksen ut Jarlefeiden, og vi får bli med til Island på 1200-tallet. Boka handler om ættestrid og blodhevn. Hovedpersonen er Gissur Torvaldsson, svigersønn til Snorre Sturlason. Gissur er født til å være høvding, men også skjebnesbestemt til å bidra til den voldsspiralen som herjer på det borgerkrigsrammede Island.

Foto: may B. Langhelle

Foto: Tom Martinsen

Foto: Tine Harden

Cappelens Roy Jacobsen gir ut ny roman i høst. I Frost legges også handlingen til middelalderen, til en av de mest dramatiske perioder i Norgeshistorien. Islandingen Gest blir lyst fredløs bare 13 år gammel da han dreper en av Islands mektigste høvdinge. Gest flykter til Norge, og blir der trukket inn i de politiske begivenhetene. Han blir etter hvert en av Eirik Jarls nærmeste rådgivere, og følger med på erobringen av England i 1016. Frost bør man ikke gå glipp av. «En gudbenådet forteller», skriver Dagbladet i anmeldelsen av Jacobsen 9/10 2003.

Litt nærmere i tid ligger Trond Davidsens nye roman Holger Hansens historie (Oktober forlag). Davidsen er blant annet kjent for Triggerhappy (1998) og Erkki Murole (2000). Det er tidsrommet 1860-2004 Davidsen nå forteller fra, med hovedpersonen Holger Hansens slektshistorie som bakgrunn. Forfedrene var barn fra Nord-Finland som ble solgt til bønder i Nord-Norge. Hansen er en nevrotisk mann som hver morgen drikker på den lokale puben. Hvorfor gikk det som det gikk med Holger Hansen?

Krigen og krigsopplevelser står sentralt i to Aschehougromaner i høst, Gerd Brantenbergs Landssvikerensken og Torunn Ystaas' Livstid. I førstnevnte møter vi den tyske nazisympatisøren Emmi og hennes skjebne ved landssvikoppjøret. I den siste blir en russisk krigsfange tatt hånd om av bygdefolk i Hardanger. Motstandsarbeid og farefulle oppdrag under krigen står sentralt.

Oppvekst og familieliv

Kritikeren Tom Egil Hverven karakteriserte 1990-tallet i norsk romankunst

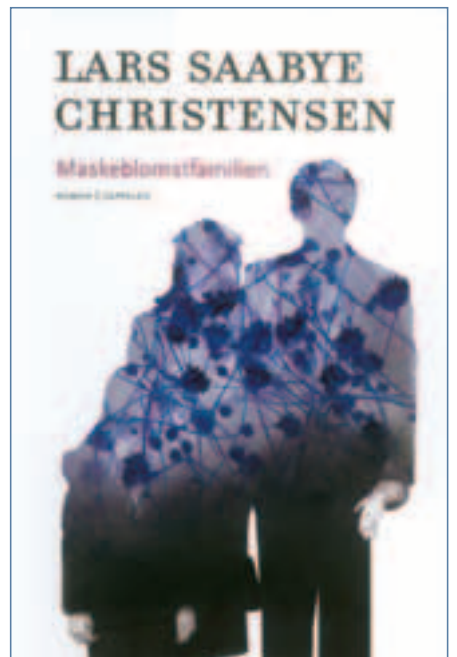
Selma Lønning Aarø Vill ni åka mera?

Per Petterson Ut og stjele hester

Lars Saabye Christensen Maskeblomstfamilien

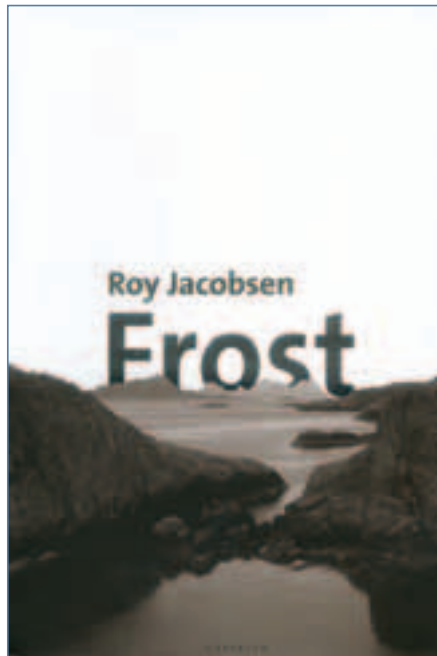

Thomas Espedal
Dagbok

som familiens tiår. Mange 90-tallsromaner handlet om oppbrudte familier og de nye familiekonstellasjonene som oppsto. Oppvekstmotivet fikk også stor plass. Denne tendensen er ikke forlatt av norske forfattere. Temaet går igjen i svært mange av høstens bøker, men har fått svært forskjelligartede uttrykk.

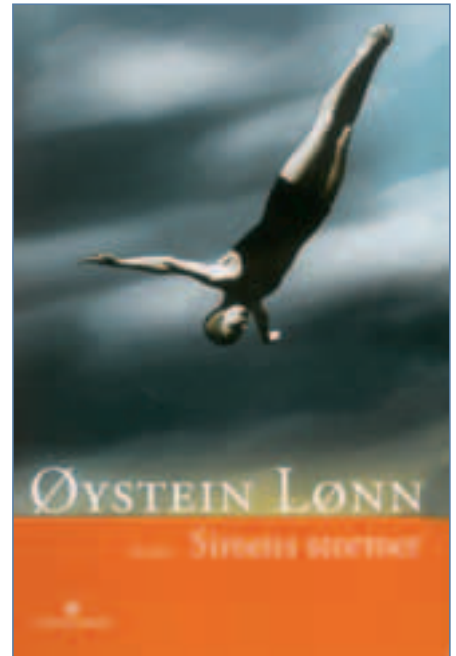
Merethe Lindstrøms femte roman, *Ingenting om mørket*, kommer på Aschehoug i høst. Den handler om forsettelse og fortielse som ødelegger, og om å finne en vei ut av skyldfølelse og skam, et gjennomgangstema i mange oppvekstromaner. Lindstrøm skildrer en

Roy Jacobsen
Frost

familie som strever med å rette opp feil som har blitt begått, og som leter etter en mening med det som har skjedd.

Marianne Fastvold kjenner nok mange fra romanen *Tristan kommer* (1998) og *Død som en dronte* (1994), begge på Gyldendal. Hennes nyutgivelse, *Feid og pyntet*, handler om tre generasjoner kvinner som havner i samme hus en regntung høst. Ida og datteren Tiril flytter hjem til Idas mor i den digre forstadsvillaen hennes. Ida forsøker å tilpasse seg morens regler, men skjønner at noe er galt fatt. Hva har skjedd med Idas liv, hvorfor har det tatt så lang tid å bli voksen? Forlaget kaller romanen

Øystein Lønn
Simens stormer

underholdende og lett dyster, og dersom den holder samme nivå som *Tristan kommer*, kan vi vente oss en spennende historie.

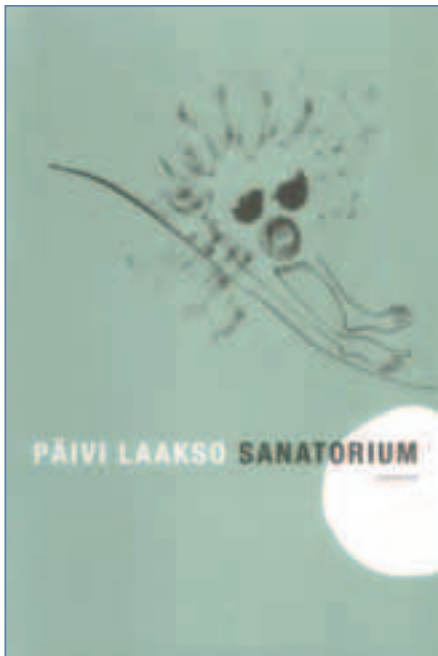
Helene Uri, som blant annet skrev *Dyp rød*, 315 i 2001, har behandlet temaet morskjærlighet i sin nye bok *Engel av nylon* (Gyldendal). Hovedpersonen Beate mangler en vesentlig egenskap; et morsgen, og tviler på om hun er i stand til å elske sitt barn. Emnet er problematisk, og den altoppslukende og urokkelige morskjærligheten stilles i tvil.

Oktober forlags Per Petterson (kjent for

Foto: Glenn Røkeberg

Foto: Morten Brun

Päivi Laakso Sanatorium

blant annet Aske i munnen, sand i skoa, 1987 og I kjølvannet, 2000) gir ut en ny roman med den fengende tittelen Ut og stjele hester. Oppvekstmotivet fins også her, i hovedpersonen Tronds tilbake-skuen til den skjebnesvangre sommeren 1948, da han 15 år gammel var på setra sammen med faren sin. Det handler om død og svik og om de dype arrene Trond plages av i voksenlivet. Petterson må leses, noe de fleste anmeldere er enig i.

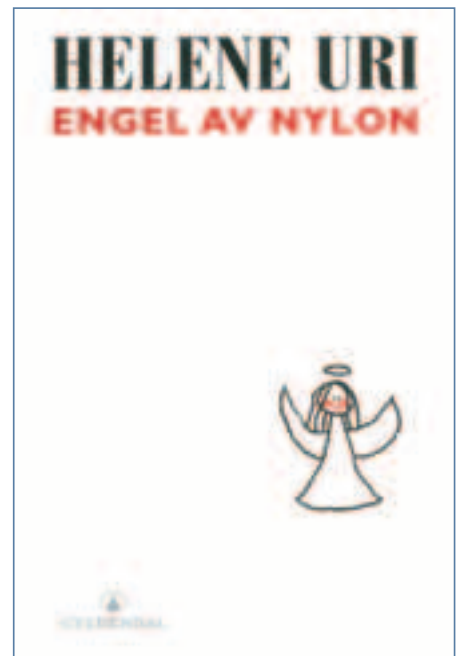
På Cappelen forlag har Frøydis Kvåle kommet med sin andre roman, Glassblåserens munn. Hun debuterte i 2001 med Ping pong luftballong. Kvåles nye

Jon Øystein Flink Ole-Kristian Oksrød

roman er en sår og vakker skildring av forholdet mellom en tolv år gammel jente, hennes rare far og farens venn Einar. Boka har nærmest et omvendt Lolita-tema, og farsportrettet står særlig sterkt i denne romanen.

Cappelens debutant Kristin Lian Berg gir ut romanen Lettskyet pent vær, som er en usentimental fortelling om uut-holdelig sorg sett gjennom den 12-årige jenta Alma, som har mistet lillebroren sin. Romanen balanserer mellom idyll og katastrofe, og føyer seg i rekka av sorgberetninger sett fra barns ståsted (Mirjam Kristensens Dagene er gjen-

Helene Uri Engel av nylon

nomsiktige fra Tiden norsk forlag, 2000, bør også nevnes her.)

Kjærlighet

Sorg står også sentralt i bergenserens Tomas Espedals nye roman Dagbok (epitafer) på Gyldendal i høst. Epitafer betyr gravskrift, og Espedals gravskrift er rettet mot en avdød kvinne som Espedals hovedperson var gift med. Dagbok er en sjangerambivalent tekst som utviser nådeløs selvransakelse blandet med prosapoetiske meditasjoner. Forholdet til ens nærmeste og forsøket på å gjenopplive en mening etter tapet

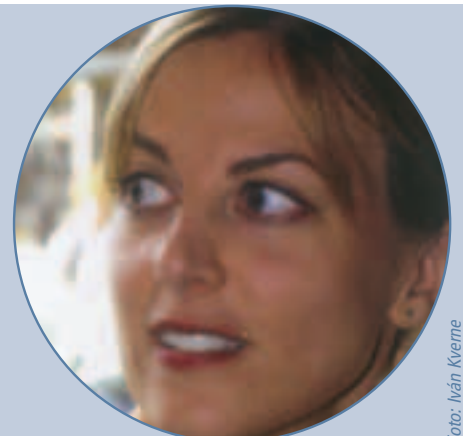

Foto: Iván Kverne

står sentralt. Aftenposten har utnevnt romanen til høstens vakreste.

Fra Gyldendals liste må selvsagt også Øystein Lønn nevnes. Hans nye roman, Simens stormer, er bok nummer to i trilogien om Sofia, Simen, Leon og Bird. Simens stormer handler om store begivenheter i Simens liv. Sofia dør fra Simen, men hun er svært nærværende likevel, gjennom en italiensk sjampo-reklame, gjennom elskereren Leon og andre elskere og gjennom broren Bird. Det handler om kjærlighet og grådighet, og om betingelsesløse relasjoner. Flere mener at Lønn har skrevet sin hittil beste roman, der han tar vår tid på pulsen med sin alltid lavmælte og finslept prosa.

Det handler også om kjærlighet i flere av Cappelens romaner i høst. Vigdis Hjorth er produktiv, og ofte kontroversiell, enten det er på grunn av intimiteten hun utviser (med de stadige sammenfallene mellom liv og verk) eller det er erotikk. Hennes nye bok, 17.15 til Tønsberg, er kanskje mindre kontroversiell, og har noe så flott som en happy ending. Den handler om kjærlighetssorg. Hovedpersonen er langt nede etter en tapsopplevelse, og hun reiser til en sommerhytte ved Tønsberg i håp om at såret skal gro fortere. Romanen skildrer overlevelseskreftene denne kvinnen har, og gleden hun gjenvinner.

Selma Lønning Aarø (forfatter og petispaltist i Dagbladet) gir også ut ny roman på Cappelen i høst. Tittelen er utskjelt, men jeg syns den fenger ganske bra, jeg: Vill ni åka mera? Boka er en klassisk kjærlighetsfortelling og en moderne erkjennelsesroman. Den handler om det som er viktig i livet, og først og fremst om kjærlighetshistorien om Berg og den blinde David.

Niels Frederik Dahl vant Brageprisen i fjor med På vei til en venn, og det stilles store forventninger til hans neste roman. Den kommer på Oktober forlag i høst, og heter I fjor sommer. Romanen er en intens og dramatisk kjærlighetshistorie, der hovedpersonens sterke fantasi og besettelse preger hans minner av fjorårets sommer. Han er alene på et som-

mersted rett over grensen til Sverige, og oppsøker bestemte steder i omgivelsene som er ladet med fjorårets hendelser. Hva skjedde egentlig? Dahls nye roman er kort og intens, og etter min mening overgår den fjorårets suksess.

Identitet og erkjennelser

Rune Christiansen gir ut ny bok på Oktober. Intimiteten handler om en forfatter fanget i en roman, om en mann som kjemper for å opprettholde sin struktur, om kjærligheten mellom far og barn og om de små bagatellenes store betydning. Blant annet. Christiansen er en produktiv forfatter med ni diktsamlinger og fem romaner bak seg. Han har blitt tildelt en rekke priser, og det er all grunn til å forvente spennende lesning fra Christiansen i høst.

Carl Frode Tiller er bokmålforfatteren som skriver på nynorsk, nå med bok nummer to på Aschehoug. Med debuten Skråninga skrev han seg inn som en meget stilbevisst og formsikker forfatter i 2001. I Bipersonar møter vi mennesker som lever liv som grenser nært opp til hverandre, men som likevel representerer svært lukkede verdener. Gutten Kjell stikker av når faren hans, Tomas, treffer en ny kvinne. Tomas sin bror er inneklemt mellom to dominerende kvinner, og Kjells halvbror lever på kant med loven. Til slutt møter vi forfatteren Arnt, som en kveld får besøk av Tomas, en av bipersonene i den romanen han skriver på. Det er menneskenes (manglende?) evne til å leve seg inn i andres verdener som tematiseres i Tillers nye roman.

Gyldendal gir ut Finn Carlings nye roman, De små hjelperne, som handler om Anna Vogel, nyansatt sykepleier på et sykehus. Hun foretrekker nattevaktene, det er stille og hun får god tid til å tenke tanker som hun fører inn i en notatbok. De menneskeskjebnene Anna møter på sykehuset, vekker erkjennelser om eget liv, og deres livshistorier flettes inn i Annas egen livshistorie. Carling er opptatt av hva det vesentligste i våre liv er, og om livet i det hele tatt er verdt å leve.

Cappelens høstliste er fet og fin i år. Store navn som Ingvar Ambjørnsen (som kommer med novellesamlingen Delvis til stede) og Lars Saabye Christensen er gullgruver for forlaget. Leserne står i kø for å skaffe seg siste utgivelser fra disse forfatternes hånd. Det er ikke alle forfattere forunt å oppleve slikt. I Christensens siste roman, Maskeblomstfamilien, finner vi en annen stemning enn i de tidligere bøkene hans, den er mørkere og dystre. Kritikerne har omfavnet den, slik de omfavner flesteparten av Christensens bøker. Romanen betegnes som et kammerspill fra Oslo vest fra midten av sekstitallet. Det handler om hemmeligheter, forstillinger og taushet i en oppvekstskildring med temaene skam og identitet som varemerke. Denne boka er vel et must i høst.

En roman som bør nevnes, er Päivi Laakso Sanatorium (Cappelen). Laakso debut Jeg elsker sol (2001) er presentert i Lektorbladet tidligere. I Sanatorium følger vi Päivi som reiser til de invalides feriested i Rantalaita, hun reiser på studietur til Egypt, hun får en samboer, Bob, i Oslo. «Morsomt, grotesk og sårt» lover forlaget, og dersom Laakso følger opp den svarte humoren og den usentimentale stilen fra debutromanen, tror jeg dette kan bli en artig leseopplevelse.

Til slutt vil jeg trekke fram østfoldingen Jon Øystein Flinks debutroman Ole-Kristian Oksrød (Cappelen). Boka er tusenårsskiftets svar på Dag Solstads Arild Asnes, skriver kritikeren Øystein Rottem, og mener at Jon Øystein Flink er årets litterære funn. Romanen handler om intet mindre enn ubehaget i den postmoderne kultur, og det er jo et velkjent Solstad-motiv. Denne ser jeg fram til.

Spalteplassen utgår, så da får alle de spennende novelle- og diktsamlingene, kriminalromanene, oversatte romaner, barne- og ungdomsbøkene og essaysamlingene m.m. ligge til en annen gang. Gi oss skjønnlitteratur på blå resept, og en måneds permisjon fra jobben. Der har du svaret på den eventuelle høstdepreksjonen.

– We can English!

Av Svein M. Sirnes

Mange studentar som begynner på høgskular og universitet, manglar heilt elementære formelle kunnskapar i engelsk. Etter mi meining er det den einsidige tolkinga av den kommunikative metoden som har skulda, seier dr. philos. Torunn Moksheim Lehmann ved Høgskolen Stord/Haugesund. I doktorgradsavhandlinga «Literacy and the Tertiary Student: Why Has the Communicative Approach Failed?» gir ho kommunikatív læringsmetodikk det glatte lag.

Metoden har rådd grunnen i framandspråkopplæringa i mange land dei siste 20 åra, men talet på kritiske røyster aukar no jamt. Derfor er det overraskande at Kvalitetsutvalet slår til lyd for meir vekt på denne form for språkopplæring. Eit av prinsippa er at elevane skal lære målspråket gjennom munnleg kommunikasjon, medan det skriftlege skal komme av seg sjølv etter kvart.

– Slik denne metoden vert følgd i norsk skule, overser ein dei fundamentale skilnadene mellom tale og skrift. Det resulterer i at elevane venner seg til å skrive slik dei snakkar og let uttalen farge skrivemåten på orda, noko som fører heilt gale av stad. Men det er ikkje berre i ortografien problemet viser seg. Endingar som ikkje blir oppfatta i talemålet, blir av mange sløyfa også i skrift. Somme bryr seg ikkje om å setje verbet i rett tid, eller dei let vere å bøye substantiv som alt har fått fleirtalsending. Teiknsetjing og reglar for bruk av stor bokstav vert og neglisjerte.

– Kommunikativ metodikk kan vere eit godt pedagogisk hjelpemiddel når ein skal begynne å lære seg eit

nytt språk, men etter kvart treng elevane også formelle kunnskapar om mellom anna grammatikk for å utvikle ferdigheiter i skriftspråket, seier Lehmann. -- Trass i at dei har hatt engelsk i mange år og kan hende fått god karakter i faget, er skrivekompetansen til mange norske studentar dårleg. Sidan det ikkje har vore lagt vekt på skriftlege feil, blir dei svært overraska over kor lite dei eigentleg kan, for sjølvtiliten er det ikkje noko å seie på. «Er det så farleg med slike småfeil? Du skjønar vel kva eg meiner?» spør dei. Dette er ein tankegang dei er vane med frå ei undervisningsform der evna til å forstå og gjere seg sjølv forstått blir prioritert framfor korrekt skriftspråk.

Også frå utlandet kjem det meldingar om at norske studentar ikkje er gode nok i skriftleg engelsk. Ei undersøking som Lehmann har gjort av engelskkunnskapane til norske studentar ved britiske universitet og høgskular syner at mange forelesarar får hakeslepp når dei ser kva norske studentar – som imponerer med munnlege ferdigheiter – kan få seg til å skrive. Tøvete setningar som «We can English» er ikkje uvanlege.

Etter Lehmann si meining er det så stor skilnad på tale og skrift at dei

Torunn Moksheim Lehmann. Foto: Privat

bør lærast som to ulike språk. – Talespråket kan ikkje fungere som permanent input for skriftspråket utan å endre det radikalt. Tale og skrift er to ulike uttrykksmåtar, med eigne særtrekk, bruksområde og metodikk, seier ho og spør om skriftspråket er i ferd med å bli erstatta av nedskrive talemål.

Ingen land har gått så langt som Noreg i å bruke kommunikatív språkmetodikk. Det er heller ingen andre stader han har greidd å halde seg så lenge. Men likevel vil Kvalitetsutvalet ha meir kommunikatív språkundervisning.

Fra allmueskole for fattigfolk til enhetsskolens konsolidering

Av Ole Peder Kjeldstadli

Ole Peder Kjeldstadli
Foto: P.T.L.

Mange bruker begrepet enhets-skole uten egentlig å kjenne den historiske bakgrunnen for bruken av ordet. I dette varme forsvaret for enhetsskolen skisserer Ole Peder Kjeldstadli opp enhetsskolens historie, og gir god bakgrunn for dagens aktuelle skoledebatt.

Kjeldstadli arbeider på Ener ungdomsskole på Hamar.

Norsk Lektorlag har som mål å heve det faglige nivået i skolen heter det i Lektorlagets skolepolitiske program. Videre kan vi her lese at Norge trenger et godt utdannings-tilbud for alle. Bare en offentlig skole av høyeste kvalitet kan sikre et likeverdig utdanningstilbud til alle, uavhengig av sosial bakgrunn. Den offentlige skolen må også sikre en nasjonal kunnskapsstandard som holder et godt internasjonalt nivå. For at den offentlige skolen skal kunne fylle denne oppgaven, må den gi et tilbud som kan konkurrere med private utdanningsinstitusjoner også om de mest utdanningsbevisste elevene slik at den offentlige skolen ikke utarmes til et B-tilbud. Ulikhetene i norsk skole er imidlertid alarmerende, både når det gjelder forskjeller mellom klassene og mellom skolene hevder professor Gunn Imsen som har ledet et av de større prosjektene i evalueringen av Reform 97. Norske og internasjonale skoleundersøkelser har det siste året stått i kø, som lavtrykk, mot den norske enhetsskolen kan i lese i Stavanger Aftenblad. Nok en nedtur for enhetsskolen er en overskrift

vi finner på Lektorlagets nettsider. Mot en slik virkelighetsbeskrivelse er det mange som hevder at enhetsskolen i Norge ikke holder mål. Botemiddelet er at enhetsskolen må fjernes. Statsråd Clemet vil bedre skolen i Norge gjennom et større mangfold av muligheter gjennom en bedre finansiering av de private skolene, og dette går slik jeg ser det, på bekostning av den offentlige skolen.

I Norge står altså enhetsskolen fortsatt i sentrum for den utdanningspolitiske debatten, selv om enhetsskolen har vært dominerende fundament gjennom skolens mer enn 260-årige historie. I Innstilling O nr 36 fra 1993-94 heter det at ideen om enhetsskolen har vært et bærende element i hele etterkrigstidens skolepolitikk. I begynnelsen av denne perioden var norsk politikk dominert av Arbeiderpartiet, og mange hevder derfor at enhetsskolen er sosialistenes skole.

Den første ordentlige grunnsteinen for en slik skoleutvikling ble imidlertid lagt da «Lov om Folkeskolen paa Landet»

ble vedtatt mot Høyres stemmer i 1889. Høyre hadde programfestet å arbeide for «en tidsmessig og økonomisk overkommelig Udvikling af Folkeskolen uden Brud med de hidtil gjældende Hovedgrundsætninger for Skolevæsenets Ordning. Som følge deraf Modstand mod de dele af de hvilende Skolelovsforslag, der ikke fuldestgjør disse Fordringer.» Vår første skolelov kom for mer enn 250 år siden.

I 1736 ble konfirmasjonen innført, og den forutsatte bl.a. at alle skulle lære å lese, slik at de på egen hånd kunne ta seg frem i Luthers katekisme og Pontoppidans forklaring. Dette var grunnen til at allmueskolen ble innført i 1739. I nesten 100 år framover (1827) ble kristendom og lesning de to eneste obligatoriske fagene i skolen. Etter hvert gikk utviklingen slik at til langt ut på 1800-tallet fikk befolkningen i byene et utdanningssystem med tre paralleltløpende skoler, skoler som var strengt øremerket for tre ulike samfunnsklasser.

De velstående skaffet seg enten privat-

preceptorer eller privatskoler, mens allmuen var avhengig av offentlig initiativ for at barna skulle få undervisning. I 1874 var det f.eks. 10.490 skolepliktige barn i Christiania. Av dem gikk 61 % på offentlige og 39 % på private skoler. Allmueskolen ga på landsbasis undervisning til grovt regnet 80 % av årskullene, og elevene var stort sett rekruttert fra de lavere sosiale lag, skriver Alfred Oftedal Telhaug i en artikkel i tidsskriftet Historie.

Christian Vs norske lov av 1687 forutsatte at det skulle opprettes skrive- og regneskoler i byene. Dette overså man til å begynne med i Christiania. Den første ansatsen til en grunnskole for allmuen kom i 1706, da Elias Hansen ble tilsatt som lærer i byen. Noe av bakgrunnen for dette initiativet lå nok i at man hadde oppdaget at store deler av allmuebarna vokste opp som de rene hedninger. Det ble da vedtatt en skoleordning for Christiania i 1740, hvor det ble etablert fire fattigskoler hver med en lærer. Skolene ble finansiert av byens fattigkasse. Mange fattigbarn fikk ikke undervisning i det hele tatt. En karakteristikk av situasjonen ga residerende kappelan Lieungh i et brev til formannskapet i Christiania i 1838: «Hvorlidet der i ældre Dage var draget Omsorg for Christiania Almuebørns Underviisning, derfor kan tjene som Beviis, at der (Σ) lige indtil Begyndelsen af dette Aarhundre her i Staden ikke fandtes en eneste offentlig Almueskole, men kun et par elendige Pugeskoler, der holdtes af Private».

På begynnelsen av 1800-tallet fantes det dessuten bare to høyere skoler i Kristiania: Katedralskolen og Krigsskolen. Det man savnet var en borgerskole hvor barn som var bestemt for «det alminnelige borgerlige Livs Sysler», fikk sin utdanning. I 1806 ble det såkalte forberedelsesinstituttet åpnet, som i 1812 ble avløst av Christiania borger- og realskole, fra 1852 til 1925 kalt Christiania borgerskole og i de siste årene til nedleggelsen i 1932 bare Borgerskolen. Borgerskolen tok inn elevene i 7-årsalderen, og de gikk der til 13-16-årsalderen. Også i

andre byer ble det vanlig med borgerskoler, og i 1861 ble det bl.a. opprettet en borgerskole i Hamar. Det var en skole for «vordende menn». Borgerskolen i Hamar ble senere til middelskole, og i 1874 tok de første elevene middelskoleeksamen. Skolen ble så åpnet for jenter. Første kvinnelige elev tok eksamen ved middelskolen allerede i 1878. Marie Holck het hun.

Den lærde skolen, som i likhet med borgerskolen baserte seg på skolepenger, var det tredje alternativet. Også den tok i mot elevene fra 6-årsalderen til forbedrende undervisning. Men mange gikk til privatundervisning fram til 10-11-årsalderen. Den lærde skolen var en ren fagskole og forberedte elevene for studier ved universitetet.

Tidlig på 1800-tallet begynte imidlertid staten å bli mer aktiv når det gjaldt skole spørsmål. I 1821 ble gammelt kirkegods solgt, og av disse pengene ble Oplysningsvæsenets Fond skapt. Slik fikk staten penger til å fremme skolevesenets sak. Allerede i 1827 kom loven om allmueskolene på landet, men først i 1848 kom en tilsvarende lov for byene. Lovene av 1848 bestemte bl.a. at det skulle være skoleplikt fra fylte 7 år, og maksimalt elevtall pr. klasse var 60.

Mot denne bakgrunnen ble dette parallelle skolesystemet raskt avviklet. Med loven om høyere utdanning fra 1869 ble borgerskolen og den lærde skolen slått sammen. Med nok en ny lov om høyere allmennskoler i 1896 ble grunnlaget for enhetsskolen lagt. Nå ble det treårige

gymnaset bygd på en fireårig middelskole som igjen var fundamentert på 5. klasse i folkeskolen. Derved var prinsippet om enhetsskolen en realitet i norsk skole.

Opptakten til enhetsskolen

Det hadde lenge å være slik at de offentlige skolene var for de barna som hadde de minst bemidlede foreldrene, men andelen av barna som gikk i allmueskolen, var stigende. Mens 1300 av Kristianias 2500 skolepliktige barn gikk i allmueskolen i 1837, var andelen ved midten av 1870-tallet steget til omlag 58 prosent. I 1911 gikk nærmere 85 prosent av alle barn i Kristiania i skolepliktig alder på den offentlige folkeskolen, og jeg vil hevde at det offentlige skolevesenet dermed var i ferd med å nå alle.

Allerede i 1884 la statsminister Johan Sverdrup fra Venstre fram tanker om en felles folkeskole, eller enhetsskole som den senere er blitt kalt. Hans hovedidé var at en elev skulle begynne på folkeskolen og fortsette dette skoleløpet helt fram til avsluttet universitets- eller høyskoleeksamen. Venstres skolepolitikk gikk seirende ut av kampen om den offentlige skolen, og nå var, slik jeg oppfatter det, kimen til enhetsskolen lagt, et organisk sammenhengende skolesystem hvor all videregående undervisning grener seg ut fra en felles grunnskole. Som pedagogisk tanke forutsettes at alle elever, uansett forutsetninger, integreres i samme skolesystem. Per Fuglum skriver i Norges historie bind 12 at målet om å innføre enhetsskolen

Klukebakken. Hamars eldste skolebygning, bygget 1849. Foto: Privat

skulle nås over tid ved at de kommunale folkeskolene skulle gjøres så gode at foreldrene selv ville velge å sende barna sine dit framfor til de private skolene. Ideen ble først tatt opp av den tsjekkiske pedagogen Comenius midt på 1600-tallet, og den har vært en drivkraft bak skoleutviklingen på 1900-tallet både i Europa og i USA.

Lovens paragraf 1 slo fast at «I ethvert Herred skal der være det fornødne Antal Folkeskoler, hvis Formaal det skal være at medvirke til Børnenes kristelige Opdragelse og til at meddele dem den Allmendannelse, som bør være fælles for alle Samfundets Medlemmer.» Dermed var utviklingen av en mer sekularisert skole med utvidet fagkrets blitt en realitet. Paragraf 6 sa at «Undervisningsgjenstandene skal være: I første Afdeling: Krisendomskundskab, Norsk, Regning, Skrivning og Sang. Hertil kommer mundtlig forberedende Undervisning i de for anden Afdeling oppførte særskilte Fag».

I andre avdeling skulle det i tillegg til fagene i første avdeling undervises i «Jordbeskrivelse, Historie, heri indbefattet Kjendskab til vor borgerlige Samfundsordning, samt Naturkundskab med Grundtræk av Sundhedslæren.» Hvis tiden eller omstendighetene tillot det, kunne det gis undervisning i «Haandarbeide, Legemsøvelser og

Tegning. Under Legemsøvelser kan medtages forberedende Skydeøvelser.»

Kommunene kunne imidlertid sette dette i verk alt etter økonomi, skolelokaler og lærerkrefter. Resultatet ble derfor svært ulike skoletilbud, og de som søkte videregående opplæring, gikk ofte over til middelskole etter 5. klasse. Utviklingen førte til at den obligatoriske skoletid i 1920 ble 7 år mot tidligere 5. Da vedtok Stortinget at kun de middelskoler som bygde på avsluttet 7-årig folkeskole skulle få statsstøtte. Dette satte fart på utbyggingen av folkeskolen. Og folkeskoleloven som kom i 1936, var tuftet på enhetsskoleprinsippet. Det betydde at all videregående opplæring skulle bygge på avsluttet folkeskole som grunnleggende utdanning for alle.

Enhetsskolen tar form

Begrepet enhetsskole kom i omløp i begynnelsen av forrige århundre og ble offisielt brukt av en Storkomité av 1911, og ble i første omgang bare brukt som en betegnelse på folkeskolen som en felles, pliktig skole for alle barn i et definert geografisk område.

Folkeskoleloven fra 1889 la til rette for at kommunene selv kunne bestemme skoleordningen. Staten hadde ikke hjemme til å gripe inn verken når det gjaldt undervisningsplaner, timeforde-

ling, lærebøker, klassesdeling, lærertilsetting for å nevne noe. Mulighetene som loven gav, førte til hektisk aktivitet, større engasjement, store utviklingsprosesser og et bedret skoletilbud for elevene mange steder, men medaljen hadde flere baksider, skriver Egil Enemo i «Vilje til vekst», ei bok om skolen i Vang gitt ut i 1989. Det ble veldig forskjellige skoletilbud fra kommune til kommune avhengig av skoleinteressene og ikke minst økonomien i den enkelte kommune. Etter hvert ble det vanlig å snakke om gode og dårlige skolekommuner, og de statlige myndighetene ble tvunget til å gripe inn for å sikre alle barn likeverdige skoletilbud, og resultatet ble nye skolelover i 1936. For å sikre likeverdige skoletilbud ble departementet pålagt å utarbeide konkrete undervisningsplaner.

Normalplanene fra 1939 ble et oppgjør med kunnskapsskolen eller bokskolen. Planene la til rette for at elevenes arbeid med stoffet var undervisningens mål og mening. Det skulle derfor rettes mindre skapt lys mot resultatet. Læreren skulle forberede elevene på livets oppgaver, ikke bare på skolens. Læreren skulle være en medarbeider i skapende virksomhet, «dog med større kunnskaper enn elevene», sies det i planene. Forholdet mellom lærer og elev ville derfor bli et annet, i det læreren skulle betraktes mer som en oppdrager enn

som en autoritetsperson som sto fjernt fra sine elever. Slik lå veien åpen for å innføre arbeidsskoleprinsippet i enhetsskolen. Den tydeligste begrunnelsen for arbeidsskoletanken var å finne i et fagfelt i sterk framgang; i pedagogisk psykologi. Med Ellen Keys Barnets århundre fra 1900 ble grunnlaget lagt for en reformpedagogisk bevegelse som marsjerte fram på forholdsvis bred front, sa Alfred Telhaug i 1999.

Normalplanene fra 1939 advarte mot tradisjonell klasseundervisning som behandlet elevene likt. Planen anbefalte at undervisningen ikke skulle dreie seg så mye om læring og høring av lekser. I stedet ble det lagt vekt på at elevene skulle lære seg arbeidsmetoder som hadde verdier i seg selv. «Arbeidsmåten er pensum» ble det nye slagordet, og det ble understreket at «å holde på de gamle kunnskapskrav samtidig som en i rimelig utstrekning vil gjennomføre arbeidsskoleprinsippet, er ikke mulig, og det ville være i avgjort strid med denne planen.»

Normalplanens andre hovedmål var å gjøre folkeskolen mer ensartet, og for å nå dette målet kom det bindende minstekrav for alle skoler. Derved gikk skolen nok et skritt i retning av enhetsskolen, en mer radikal form for enhetsskole som all videregående utdanning skulle bygge på. Enhetsskolens prinsipp var at den skulle være sammenbindende og nasjonsbyggende i det norske samfunn. Den skulle holde individualismen i sjakk, forhindre fragmenteringssamfunnet. Videre var enhetsskolen et redskap til å realisere sosial rettferdighet fordi den var ment som sosialt utjevnende, samt var et middel til å fremme solidariteten og gjensidig anerkjennelse mellom samfunnsmedlemmene. Endelig var den ment som et kulturelt fellesskap som ville styrke følelsen av likeverd og fremme like muligheter

Normalplanene rakk bare så vidt å komme i gang før krigen kom veltende innover Norge i april 1940. Og dette fikk betydning for gjennomføringen av

Normalplanen. De nye myndighetene likte ikke de nye skoleplanene, og hevdet at Normalplanene, var helt ubrukelig.

Etter krigen ble skolen igjen satt i fokus. Nå gikk Arbeiderpartiet sterkt inn for «styrking og utbygging av folkeskolen som sams grunnlag for all videre utdanning». Gjennomføring av arbeidsskoleprinsippet i samsvar med normalplanen var et viktig ledd i arbeidet med å styrke skolen, ble det påstått.

Står enhetsskolen for fall?

De fleste skolelovene som fra og med 1889 har passert Stortinget, har bygget på prinsippet om enhetsskole uten at noen av de politiske partiene i sine skrevne valg- og prinsippprogram benyttet begrepet enhetsskole før midt på 1950-tallet. Da gikk Arbeiderpartiet inn for «at grunnskolen utbygges til en 9-årig allmennutdannende enhetsskole, som blir obligatorisk for alle. Den 9-årige enhetsskolen må organiseres slik

Elever ved Hofsvangen skole, Østre Toten, 1927/28. Foto: Privat

at grunnskolenes øverste klasser blir en ungdomsskole som vil komme til å avløse framhaldsskole og realskole.» I 1973 ville Arbeiderpartiet også at den videregående skulle skal være en enhetsskole med full likestilling mellom yrkesutdanning, allmennutdanning og estetiske emner.

Heller ikke hos Sosialistisk Venstreparti finner vi begrepet benyttet før i 1997. Da het det at bare enhetsskolen ga det beste grunnlaget for å utvikle gjensidig respekt og forståelse ved at elever med ulik sosial og kulturell bakgrunn og ulike evner gikk i samme klasse og på samme skole. Partiet ville derfor hegne om enhetsskolen, og var dessuten bekymra over veksten i antall privatskoler. Privatskoler brøt nemlig med de målsettinger SV hadde med skolen, som en fellesarena for alle barn, uansett bakgrunn. I 2001 hevder partiet at alle elever har krav på en god skole og lik tilgang til utdanning, og en god skole skal være gratis.

Ellers anvendte Norges Kommunistiske Parti (NKP) begrepet i 1969 og hevdet at skolemønstret i grunnskolen måtte være elastisk og ta sikte på å bevare den som en enhetsskole gjennom alle ni år.

Venstre, som sørget for flertallet da skoleloven i 1889 ble vedtatt, brukte begrepet først i 1964 og mente da at den 9-årige enhetsskole ga grunnlaget for en alminnelig heving av skolestandarden i Norge.

Jeg kan ikke se at Høyre til dags dato har benyttet begrepet, men partiet har til en viss grad akseptert at den offentlige skolen i Norge skal bygge på dette prinsippet. I 1953 påsto Høyre at mange kommuner ikke satset nok på skolen og hevdet at « fyrst og fremst må ein syta for at minstekravi i lovi frå 1936 vert fullstetta i alle skulekrinsar.» Og denne loven bygde som kjent på prinsippet om så vel enhetsskole som arbeidsskole.

Første gangen Fremskrittspartiet dristet seg til å bruke begrepet i sine dokumenter i 1985, het det at dagens enhetsskole hemmet samfunnsutviklingen fordi den

hemmet de dyktigste. Dette ble fulgt opp i 1993 da partiet sa at et høyt utviklet kunnskapsnivå var avgjørende for samfunnets evne til å skape og opprettholde et tilfredsstillende sysselsettingstilbud i morgendagens teknologi- og informasjonssamfunn. Enhetsskolen var ikke egnet til dette fordi den tok i sin organisering lite hensyn til den enkeltes muligheter og behov. Tvert i mot var enhetsskolen preget av sterk politisk styring, kunstig utjevning mellom elevene og derved mangel på konkurranse og mulighet for individuell tilpasning. I 2001 het det at «sosialistenes enhetsskole har skapt tapere.»

Læreplanen fra 1997 slår klart og tydelig fast at «grunnskulen bygger på prinsippet om einskapsskolen - om likeverdige og tilpassa opplæring for alle i eit samordna skulesystem bygd på det same læreplanverket. Grunnskulen har den same oppbygginga og strukturen alle stader i landet. Det vil seie at alle elevar i utgangspunktet følgjer det same skuleløpet og møter dei same faga.» Og dagens skoleminister er personlig tilhenger av at det offentlige tar ansvaret for at alle får et likeverdig opplærings-tilbud, og at barn og unge i den forbindelse også har visse grunnleggende rettigheter som ingen kan ta fra dem. Clemet vil imidlertid ha en læreplan som er mye mer åpen enn dagens for å sikre større mangfold. Kvaliteten skal bedres gjennom mer offentlig innsyn i skolens virksomhet og mer konkurranse mellom skolene. Professor Gunn Imsen ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) finner at dette vil være en tvilsom strategi.

Av NLLs skolepolitiske program og informasjonsmateriell for øvrig fremgår det tydelig at hvis skolen skal kunne oppdra ungdom til å verdsette åndsfrihet og mangfold, må også undervisningspersonalets arbeidsmiljø være åpent for ulike syn på faglige og pedagogiske spørsmål. Pedagogiske og faglige sannheter må underkastes løpende og kritiske vurderinger. Den enkelte lærer og lektor bør gis høy grad av metodisk frihet slik at skolesamfunnet gir grobunn for mangfold og utvikling. Utdannings-

og forskningsdepartementet (tidligere KUF) har slik Lektorlaget ser det, sveket skolens demokratiske strukturer med innføring av maktstrukturer. NLL ønsker ikke autoritært skolesystem der de ansatte ikke gis rom til åpen diskusjon om det bestående systemet. Slike tendenser kommer i konflikt med grunnleggende verdier i europeisk kulturarv og kan være en hemske for ivaretagelsen av basale humanistiske verdier. NLL vil at den enkelte lærer eller lektor skal ha stor innflytelse over egen arbeidssituasjon gjennom en mer demokratisk styring av skolen. Ved at undervisningspersonalet i større grad får reell innflytelse på skolehverdagen, vil deres kunnskaper bedre komme skolen til gode. Læring er en mellommenneskelig prosess der de viktigste vurderinger og metodevalg må foretas individuelt og overlates til erfarne fagfolks dømmekraft. Myndighetenes oppgave er å sette rammer for læringen og skissere de enkelte hovedmål. Ved fastleggingen av skolens indre og ytre struktur må best mulige vilkår for elevenes læring være styrende. I dagens system ser vi en tendens til at byråkratiske prosedyrer tar for mye tid og oppmerksomhet.

Mot denne bakgrunnen synes enhetsskolen etter min oppfatning fortsatt å stå sterkt i Norge. Men vi må stadig arbeide for å gi enhetsskolen et bedre faglig innhold slik at elevene våre kan hevde seg i et stadig mer internasjonalt fungerende samfunn. Privatskoler kan i dette perspektivet være positivt som et supplement til det offentlige skoletilbudet. Men vi må satse på at enhetsskolen skal bli en god skole for tilegnelse av kunnskap og dannelse fordi dette fører til innsikt i egne begrensninger og egne muligheter. Gode basiskunnskaper er en forutsetning for utvikling av selvstendige individer som kan delta aktivt i et demokratisk, samfunn sier Lektorlaget. Skolen skal også gi verdibaserte kunnskaper som ikke er instrumentelle og rent yrkes- eller karriereorienterte. Og dette målet nås, slik jeg ser det, best i en grunnskole som er fundamentert på prinsippet om enhetsskole.

Engelsk videregående i støpeskjeen:

Vil A-levels bli erstattet av en engelsk baccalaureate?

Av Ingunn Stuvøy

*Ingunn Stuvøy er cand. philol. Hun bor i London og har 3 barn i engelsk skole.
Foto: Privat*

OECD's program for internasjonal studentevaluering (PISA) viser at lese og regnekunnskapene er bedre hos britiske 15-åringer enn jevnaldrende i de fleste andre land. Da er det kanskje overraskende at bare 71,6 % av 16-åringer i England er under fulltidsutdanning, ved 17-års alder er det nede i 58,7 % og ved 18 bare 36,9 %. Dette er et lavere tall enn i nesten alle andre OECD-land. Britene har dermed en større prosentandel unge uten skoletilbud enn de fleste andre land i den industrialiserte verden.

Bygge bro

«Mangel på yrkesfaglig utdanning har vært den historiske svakhet ved det engelske utdanningssystemet. Dette er en av hovedgrunnene til at mange elever har forlatt skolen allerede ved 16-års alder», sa statssekretær i undervisningsdeparte-

mentet David Miliband, da han i januar i år presenterte arbeidsgruppen som er nedsatt for å reformere engelsk videregående skole. Arbeidsgruppen skal levere sitt forslag til undervisningsministeren våren 2004.

Regjeringens intensjonen er å inkludere all ungdom i et helhetlig utdanningssystem, en ordning som vil holde de fleste unge i utdanning og fagopplæring inntil 19 års alder. Formålet er selvsagt å få flere unge til å ta videregående utdanning. Men like viktig er det å bygge bro mellom akademisk og yrkesrettet utdanning.

Det er en svært radikal agenda regjeringen nå legger opp til – det nye rammeverket vil bli erstatning for GCSE (undomskolettrinnet) og A-levels i dagens videregående skole. Akademisk

– Det er på tide at vi slutter å søke tilbake til kvalifikasjoner som passet for en liten elite i 50 åra. Vi bør bevege oss bort fra A-levels og skape et moderne og inkluderende skolesystem for alle 14 til 19 åringer" sier Ann Hodgson og Ken Spours fra London University Institute of Education. Ken Spours er medlem av en arbeidsgruppe regjeringen har nedsatt for å se på mulige reformer i den videregående skole.

og yrkesfaglig GCSE må bli bedre samordnet, hevdes det, og planer for GCSE må samordnes med planer i videregående.

Både GCSE og A-levels har til dags dato vært et yrkesvalg for de unge, som har lagt et løp for videre utdanning. I A-levels har en hatt full frihet til å velge fag. Full frihet er for stor frihet, mener regjeringen, som vil ha et minste felles multiplum inn i timeplanen:

Reformene som nå kommer, sier noe om regjeringens ideer om et slikt fellespensum: Fra høsten 2004 skal engelsk, matematikk og naturfag forbli obligatoriske for 14-16-årsgruppen, sammen med fag som religion og kroppsøving. Derimot har regjeringen ikke lagt et løp for at humanistiske fag som historie, geografi, kunst og fremmedspråk skal

bli obligatoriske. IT vil bli integrert i andre fag og får ikke lenger noen selvstendig rolle.

Utover kjernepensumet vil elevene også være fri til å spesialisere seg i akademisk eller yrkesfaglig retning. Mer enn 2/3 av timeplanen kan bli brukt til spesialisering. I yrkesfaglig studieretning kan dette for eksempel bety at en får praktisk opplæring gjennom utplassering på arbeidsplasser. Men også i de obligatoriske teoretiske fag kan undervisningen spesielt tilrettelegges yrkesvalg. I naturfag vil en kunne konsentrere undervisningen rundt aktuelle tema som for eksempel forurensing, genteknologi og kloning.

For GCSE (ungdomsskolen) er dette ikke helt ukjente toner. Men for A-levels er det revolusjonære tanker. Et forvarsel har en fått.

Entusiasme, spesialisering og lidenskap.

For mange elever og lærere har engelsk videregående slik den var inntil år 2000, vært en sjans til å dyrke sin lidenskap.

Fagkretsen i videregående besto, inntil Curriculum 2000 ble innført, kun av 3 fag, noe som ga stor mulighet til fordypning. For noen ga dette fantastiske muligheter:

«Mens GCSE (ungdomsskolen) var slavarbeid med fag vi visste lite om og brydde oss enda mindre om, var A-levels entusiasme, spesialisering, lidenskap», sier journalist Will Woodward i Guardian's bilag Education.

Mike Tomlinson, leder av den regjeringssoppnevnte arbeidsgruppen som skal se på skolereformen i videregående, mener derimot at A-levels faglig sett har vært for smalt. Det største problemet i engelsk videregående i dag er for tidlig spesialisering, hevder han. Til The Guardian's Education sier han:

«Vi har en lang og sterk tradisjon her i landet at etter 15 år skal en ha nesten full valgfrihet. Men hvis de senere ikke får fullt utbytte av sin utdanning fordi de mangler den nødvendige allmennutdan-

ning, er det nødvendig å begrense valgfriheten noe. En må kombinere bredde og dybde, og en må balansere mellom obligatoriske fag og valgfrihet».

Disse argumentene er bakgrunnen for at regjeringen i år 2000 introduserte nye fagplaner i videregående, med større faglig bredde første året. Avsluttende eksamen ble innført for begge år (AS og A2), noe som ga større lesepress og mindre anledning til faglig fordypning. Men dette var en halvhjertet reform, og mange lærere mener det hindrer den fordypning dette studiet tradisjonelt har gitt, uten å gi noe nytt.

«Curriculum 2000 har vært svært uheldig for nivået i skolen», hevder Mike Dixon, inspektør ved Park College i Eastbourne. «Mange studenter har latt seg forlede til å ta flere fag i AS (første året) for med det å få større bredde i fagkretsen». Og han fortsetter: «Studenter i videregående som velger engelsk som ett av tre fag, leser i dag halvparten så mye litteratur som de leste før Curriculum 2000». Han mener en bør gjen-skape gleden ved bredt orienterte studier og få større valgfrihet til å dyrke sine interesser. Han vil ha leseglede tilbake til klasserommet, sier han.

Han er ikke alene i kritikken sin. Stykkevis reformer uten noen klar retning har potensiale til å skape den største turbulens av alle til utdanningssystemet, sier Ann Hodgson og Ken Spours fra London University Institute of Education. De er klare for mer radikal reformer enn Curriculum 2000.

A-levels erstattet av engelsk baccalaureate?

For 13 år siden var David Miliband en ung politisk novise og medforfatter av et dokument som omtalte en britisk baccalaureate. Som statssekretær i utdanningsdepartementet er han i dag i posisjon til å gjøre noe med det. Da han i januar i år utnevnte den omtalte arbeidsgruppen som skal se på 14-19-års gruppen, sa han at svaret på lang sikt kan være en engelsk baccalaureate.

Mange vil kalle dette en EU-tilpasning, og en mindre salgbar merkelapp kan en

knapt finne i England. Undervisningsminister Charles Clark er derfor rask til å presisere at man ønsker seg et særegent engelsk kvalifikasjonssystem, en engelsk baccalaureate. Det er imidlertid vanskelig å se hvordan deres målsettinger kan la seg integrere i et internasjonalt baccalaureate system, for denne har sine faste rammer:

IB er en klar akademisk utdanning med en definert fagplan. IB-studenter verden over har 6 fag: morsmål, fremmedspråk, samfunnsfag, naturfag, matematikk/IT og kunst. I tillegg har de vitenskapsfilosofi og skriver en særøppgave.

I England finnes 43 skoler som har International Baccalaureate.

David Milibands ideer om en engelsk baccalaureate har mer til felles med den walisiske baccalaureate som er innført denne høsten. En har her forsøkt å integrere GCSE med spesialkurs i akademisk eller yrkesfaglig studieretning. Et teoretisk fellespensum ligger i bunnen. Dette blir altså en hybrid av GCSE, A-levels og IB. Så, hva oppnår en ved det?

David Miliband presiserte i sin tale i januar hva slags behov reformen skal dekke: en yrkesfaglig kvalifikasjonssystem og et bredere pensum. Han etterlyste et enhetlig system, og han mente at baccalaureate-systemet, skreddersydd til å passe engelske forhold, kunne bidra til å løse langvarige engelske problemer i utdanningssektoren. Han vil bort fra betegnelser som yrkesfaglig og akademisk videregående, han vil heller ha en allmennutdanning kombinert med spesialkurs.

Rektor Jackie Kearns ved Impington Village college in Cambridgeshire, der de både har A-levels og IB, mener en bør foreta en tillemping av IB som gjør at spesialiseringen innenfor A-level blir ivaretatt: Skal en få en særegen engelsk versjon av IB, sier hun, må denne finne en løsning så naturvitere, matematikere og lingvister kan få fordype seg i sine spesialfag.

Mike Tomlinson har en intensjon om ikke begrense å valgfriheten så mye som

den internasjonale baccalaureate gjør, men han ønsker å gi studentene et større spekter av fag.

Damian Green, skyggeminister fra de konservative, er ikke umiddelbart begeistret for endringsforslagene. «Jeg er dypt skeptisk til å starte helt fra bunnen av med en engelsk bac», sier han. De virkelige problemene finner vi i den yrkesrettede og ikke i den akademiske utdanningen. Det å integrere begge innenfor et baccalaureat-system er å gi

det et navn før det har fått et innhold. Man må spørre om det er fornuftig å gi studentene noe de ikke har hatt noe ønske om å få».

Men Tony Blair er ute etter å skape sin egen profilerte utdanningspolitikk. Han har behov for å vise at Labour i utdanningspolitikken vil noe annet enn de konservative, som i alle år i posisjon har holdt fast ved skille mellom akademiske og yrkesorientert utdanning. Mange lærere er redd han ikke greier dette uten

å forringe et skolesystem med åpenbare akademiske kvaliteter.

Kilder:

EducationGuardian.co.uk

The Times Educational Supplement.

BBC News, Education.

Kort om Labours utdanningspolitikk:

Morsmål og matematikk, de to goliater i engelsk skole.

Utdanning hadde klar prioritet i Labours valgkamp i 1997, da partiet vant valget etter 18 år med konservativt styret. De første årene i posisjon var det barnetrinnet som fikk all oppmerksomhet av reformpolitikere. Utvidelse av timeantallet i morsmål og matematikk har gjort kunnskapskolen enda bedre i det den allerede var ganske god på. Lesing, skriving og regning har topp prioritet, og gangetabeller drilles inn, mens fag som historie, geografi, musikk og kroppsøving har fått noe mindre plass. Naturfag, IT og religion er fortsatt viktige.

Resultatet av denne satsningen på basisfag har ikke uteblitt. 80 % av elevene besto den nasjonale standardtesten for lese- og skriveferdigheter i 2002, for matematikk var resultatet noe lavere, 75%. For begge var det en klar standardheving fra tidligere år.

Bred fagkrets i Secondary School

Ungdomsskolens første år er de årene da engelsk skole har bredest fagkrets, 13 fag teller jeg på min datters timeplan. Barna starter i Secondary School som 11-åringer, altså tidligere enn hos oss. Dette nivået (Key Stage 3), som omfatter de 3 første årene i ungdomsskolen, forblir den siste bastion for den brede allmennutdanning.

Allerede ved neste trinn i ungdomsskolen, aldersgruppen 14-16, (GCSE) begynner spesialiseringen. I disse to siste årene i ungdomsskolen er en rekke fag gjort valgfrie, og fagkretsen er redusert til 9 fag, hvorav 2 er valgfag. Fag som for oss fremstår som sentrale i allmennutdanningen (fremmedspråk, historie, geografi), er gjort valgfrie.

Obligatoriske fag er først og fremst engelsk, matematikk og naturfag, og ellers er kroppsøving, religion, og IT fortsatt viktige.

Spisskompetanse i engelsk videregående (A-levels)

Videregående skole er 2-årig. 3 fag utgjør hele fagkretsen på videregående trinn.

Dette sies av mange å være det mest krevende, men også det mest givende studium i engelsk skolesystem. I år 2000 innførte Labour et todelt A-levels, AS og A2.

Bytte af feriehus

Dansk lærerpar m. søn på 19 år ønsker at bytte feriehus på fjellet i uge 7 i 2004.

Vi har dejligt feriehus v. Limfjorden, som til gengæld kan lånes efter aftale.

Fam. Lysholm. Tlf.86626220. Inger.lysholm@ofir.dk

Rundskriv fra Læringscenteret

Læringscenteret sendte den 08.09.2003 ut Rundskriv LS-33-2003 om bruk av læringsbok ved eksamen i B- og C-språk. Rundskrivet går i korte trekk ut på at elevene skal få ha med seg en egenprodusert læringsbok som hjelpemiddel ved skriftlig eksamen. Rundskrivet gir uklare signaler om hvordan denne boka skal være utformet, og avsluttes med at

«utover dette ser ikkje Læringscenteret behov for å definere innhaldet i læringsboka». Spørsmål vedrørende skrivet skal «rettast tenesteveg via fylkeskommunen til fylkesmannen». Dette er en måte å spørre på som synes tungvint når elevene stiller enkle, men viktige spørsmål, som f.eks om boka skal være ei kladdebok, en ringperm eller kan skrives på data – det siste

er noe som gjør det umulig å se hva eleven har skrevet selv.

Lektorbladet har mottatt et brev fra avdelingsleder Inga-Lill Undem ved Møglestu videregående skole i Lillesand med anmodning om at vedlagte artikkel blir trykt.

P.T.L.

Læringsbok som tillatt hjelpemiddel på B-/C-språkeksamen i videregående skole – nei, takk!

Filologavdelingen ved Møglestu videregående skole ønsker med dette å uttrykke vår sterke misnøye med at læringsbok nå blir tillatt som hjelpemiddel på sentralt gitte eksamener i B- og C-språk (Rundskriv LS-33-2003). Dette begrunner vi slik:

- Det blir vanskeligere å få elevene til å lære seg sentrale ting i grammatikk når de vet at de kan bruke læringsbok til eksamen. Det vil fungere mer som en «sovepute» enn som et pedagogisk hjelpemiddel for svært mange. Utviklingen med stadig mer omfattende hjelpemidler har vist dette. For en del år siden ble eksamen i fremmedspråk gjennomført helt uten ordbøker. Så ble det tillatt med ett-språklige ordbøker. Deretter ble det tillatt med to-språk-

lige ordbøker. I de seneste årene har to-språklige ordbøker med et midtparti med grammatikk og verboversikter vært tillatt, og fra og med våren 2003 separate grammatikk-bøker og verboversikter. Resultatet er at mange elever ikke tar bryet med å lære seg viktige ting i grammatikk fordi de stoler blindt på alle hjelpemidlene til eksamen.

- Hva med kontroll av de medbrakte læringsbøker på selve eksamensdagen? Hvem skal kontrollere? Hvordan sikre lik kontroll fra skole til skole? Hvor mye tid vil gå med til kontroll før eksamen kan begynne? Hva gjør «kontrollørene» dersom elevene stiller med læringsbøker i form av tykke ringpermer? Hvordan kan en kontroll av alt dette gjennomføres i praksis? Hvor mye tid vil gå med til kontroll før en kan starte eksamen?

- I 4. avsnitt sies det at læringsboka «vil innehalde ei bearbeiding og oppsummering av lærestoffet ...» Hva er det kontra en ferdig skrevet sakprosatext?

- Det har tidligere vært understreket at oppgavene skal være «røyndomsnære». I en kommunikasjonssituasjon - hvor «røyndomsnært» blir det med alle disse hjelpemidlene?

Med så liten tid som elevene har til rådighet på eksamen, tror vi bruken av alle disse hjelpemidlene vil føre til mer stress for elevene og dermed et dårligere resultat.

På vegne av filologavdelingen ved Møglestu videregående skole

*Inga-Lill Undem
Avdelingsleder*

Litt om Norsk Lektorlags bank- og forsikringsavtaler

Av Else Alvik, forsikringsansvarlig i NLL

Else Alvik. Foto: P.T.L.

Norsk Lektorlag har i samarbeid med de andre primærorganisasjonene i Akademikerne fremforhandlet en avtale med DnB-konsernet (DnB/Vital/Postbanken) som gir gode og rimelige forsikringsordninger og gunstige og varierte banktjenester for medlemmene. Forsikringsordningene dekker forsikringsbehovene til medlemmene og deres familier, og banktjenestene er ment å dekke behovene uansett livsfase/økonomisk status.

Om informasjon og tilgjengelighet:

Samarbeidet med DnB-systemet har dessuten ført til opprettelse av «Medlemsrådgiveren», som er vårt råd-

givnings-, veilednings- og serviceorgan hos DnB-systemet for både bank- og forsikringsordningene.

«Medlemsrådgiveren» nås enkelt og greit på telefon 04700. Dette telefonnummeret er det eneste som er nødvendig å huske for å begi seg ut i det som for de fleste synes å være en forvirrende og ukjent verden. Hos «Medlemsrådgiveren» blir man møtt med kunnskap, tålmodighet og god, saklig veiledning. I og med opprettelsen av «Medlemsrådgiveren» mener vi at god tilgjengelighet er sikret, både for medlemmer og potensielle medlemmer.

Nye medlemmer mottar umiddelbart etter innmelding i Norsk Lektorlag velkomstbrev med NLLs informasjon om bank- og forsikringstjenestene. En tid etter innmeldingen sender DnB-systemet ut sitt brosjyremateriell til nye medlemmer. Dessuten kan man til enhver tid få oppdatert informasjon om alle avtalene ved å gå inn på NLLs hjemmeside www.norsklectorlag.no hvor en finner link til DnB-systemets egen informasjonsside om bank- og forsikringstjenestene. I løpet av høsten vil dessuten alle medlemmene motta ny utsendelse fra DnB/Vital/Postbanken med informasjon om de ulike tilbudene, og medlemmene oppfordres til å slutte opp om ordningene: Jo flere som tegner forsikring, jo rimeligere premie.

Noen generelle begreper:

Det er kanskje nyttig med en presisering av viktige begreper innen forsikring:

- **Forsikringstaker:** Betegnelsen på den som oppretter en forsikringsavtale, enten på vegne av seg selv eller på vegne av medlemmer i en gruppe.

- **Kollektiv forsikring:** En forsikringsav-

tale som er forhandlet fram kollektivt, f.eks av en fagforening, og undertegnet av foreningen. Foreningen er da forsikringstaker.

- **Forsikrede:** Det (de) individ(ene) som er forsikret og skal ha erstatning.

Norsk Lektorlag har ingen obligatoriske, kollektive forsikringer slik som en del andre foreninger har, selv om de obligatoriske som regel er prisgunstige fordi de administreres av foreningen selv. Dette er imidlertid svært arbeidskrevende og fører til høyere kontingent for medlemmene, også fordi ordningen medfører et stort økonomisk ansvar fordi det kan begås administrative feil. Alle Norsk Lektorlags forsikringsordninger er altså basert på frivillighet.

Reiseforsikringen og priser:

Hensikten med dette avsnittet er ikke å gi en redegjørelse for NLLs reiseforsikring, men å forklare kort hvorfor premien for NLLs reiseforsikring synes høy i forhold til premien for tilsvarende forsikring i andre selskaper som det er naturlig å sammenligne med:

Akademikerne har valgt å inkludere en ulykkesdekning i reiseforsikringen. Den gjelder hele døgnet uansett reise, så sant forsikrede er «utenfor sin egen hageport». Premien for ulykkesdekningen er 195 kr for familie, og 165 kr for enslig. Det betyr altså at den årlige premien for selve reiseforsikringen blir (840 kr – 195 kr =) 645 kr for familie, og (760 kr – 165 kr =) 595kr for enslige. Dette mener vi er et godt tilbud, og vi anbefaler medlemmene å kontakte «Medlemsrådgiveren» på telefon 04700 for å få detaljert informasjon om hva reiseforsikringen dekker.

Skolebiblioteket - en uoppdaget ressurs

Av Marit Øgar Aasbrenn, nestleder i Skolebibliotekforeningen i Norge

Marit Øgar Aasbrenn. Foto: Privat

Redaktøren av Lektorbladet ba meg skrive noe om skolebibliotek som kunne passe både til grunnskole og videregående skole. For alle vi som er glade i bøker og lesning, må jo «ut i verden» og fortelle om bøkene og legge til rette for å bruke skolebiblioteket aktivt.

Det er blitt et problem at norske barn og ungdommer, især gutter, leser for lite bøker. Hva kan lærere og bibliotekarer i grunnskolen og i videregående skole gjøre med det? Som nestleder i Skolebibliotekarforeningen i Norge, SiN, har jeg selvsagt svaret klart. Skolebiblioteket er fremdeles en uoppdaget ressurs på de aller fleste skoler i Norge. Dessverre.

Den første norske doktorgradsavhandlingen om bruk av skolebibliotek ble

skrevet av høyskolelektor ved Høgskolen i Agder, Elisabeth Tallaksen Rafste, i 2001. Hun har kalt avhandlingen sin «Et sted å lære eller et sted å være? En case-studie av elevers bruk og opplevelse av skolebiblioteket.» Det er to videregående skoler hun har brukt som case-skoler i avhandlingen sin – men funnene hennes er like relevante for grunnskolen.

Det er fristende å bruke mange sitater fra avhandlingen til Tallaksen Rafste, men i denne sammenhengen nøyer jeg meg med følgende: «Skal intensjonene i R-94 (og L97) og utdanningspolitikkenes satsing på IKT fungere etter intensjonene, må skolebiblioteket integreres i undervisningen og brukes som et utvidet klasserom i elevenes hverdagsliv på skolen. Skolebiblioteket må først og fremst knyttes til læreplanene, og bruk av skolebibliotekets materiell må sees som en del av opplæringen og undervisningen i fagene, som en del av den formelle sosialiseringen på skolen.»

Det er helt vesentlig at skolebiblioteket fungerer som et utvidet klasserom, et verksted for læring på skolen. Hvilke grep må ledelsen ved skolen ta for å integrere biblioteket i større grad i elevenes hverdagsliv?

I Akershus har utdanningsdirektør Berit Nafstad Lyftingsmo arbeidet for å få fagutdannede bibliotekarer i fulle stillinger ved de videregående skolene. Nå ønsker hun å få pedagogen inn som fast veileder sammen med bibliotekaren. Lyftingsmo sier i et intervju med Bok og bibliotek i oktober 2002, at: «Vi må få en sterkere interaksjon mellom elever og personalet i biblioteket. Den ene bibliotekaren er for lite. Jeg tror lærer og

bibliotekar vil styrke hverandre i veiledningsrollen i forhold til eleven.»

Og det er vel det det handler om. Hvordan når vi ut til elevene? Skolebiblioteket må bli en naturlig arbeidsplass i skolehverdagen for alle elever. Skolens ledelse, bibliotekaren og lærerne har et felles ansvar for at skolebiblioteket blir brukt som verksted for læring, inspirasjon og kilde til fritidslesing og som sosial og kulturell møteplass.

Jeg har diskutert «markedsføring» av bøker og lesning med en elev som akkurat har avsluttet tre år på videregående skole. «Det er jo nok å lese til prøver av alle slag. Fritidslesning er ikke så aktuelt annet enn i ferier. Men et ark, en «flyer», med «Månedens anbefalte» - fire eller fem aktuelle bøker for klassetrinnet, både gamle og nye, kunne kanskje fått opp utlånet?»

Idéen er kanskje ikke så dum? Kanskje elever kunne få som oppgave å skrive korte anbefalinger av bøker? Kanskje skoleavisa kunne være med i en slik markedsføringsoppgave? I det hele tatt må nok alle vi som er glad i bøker og lesning, «ut i verden» og fortelle om bøkene og legge til rette for å bruke skolebiblioteket aktivt. Både på barnetrinnet, ungdomstrinnet og i videregående skole kan alt fra et kvarters lesing om dagen, til én time fast i uka eller et lesestimuleringsprosjekt over flere uker, sette i gang leseglede og lese lyst hos mange flere enn de som allerede er bitt av basillen. Bruk skolebiblioteket (og skolebibliotekaren)!

norsk lektorlag

Sekretariat:

Norsk Lektorlag, Keyzers gate 5,
0165 Oslo.
Telefon: 23327994,
telefax: 23327990,
Nettsider: www.norsklektorlag.no
E-post: sekretariatet@norsklektorlag.no

Generalsekretær:

Otto Kristiansen
Tlf. 23327994 (a),
48171611 (m),
e-post:
otto.kristiansen@norsklektorlag.no

Foto: P.T.L.

Administrasjonssekretær:

Hildegunn
Kreppene
Tlf. 23327994
e-post: sekretariatet@norsklektorlag.no

Foto: P.T.L.

Regnskapsansvarlig:

Tove
Johannessen
Tlf. 23327994
e-post: sekretariatet@norsklektorlag.no

Sentralstyret

Foto: Privat

1. nestleder:

Helge Bugge Eriksen, Skien
Tlf. 35905850 (a), 35545630 (p),
e-post: buggeriksen@hotmail.com

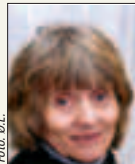

Foto: Ø.L.

Else Alvik, Ås, forsikringsansvarlig.
Tlf. 64975765 (a), 64940825 (p),
91583351 (m),
e-post: else.alvik@norsklektorlag.no

Foto: Ø.L.

Just Almås, Lillehammer, sekretær.
Tlf. 61224216 (a), 61257261 (p),
e-post: justalmas@hotmail.com

Foto: Ø.L.

Fred O. Slutaas, Elnesvågen, nettredaktør.
Tlf. 71266400 (a), 71262942 (p), 95833858 (m)
e-post: fred.olav.slutaas@norsklektorlag.no

Foto: Privat

Leder:

Gro Elisabeth Paulsen, Gjøvik.
Tlf. 23327994 (a), 91327691 (m),
e-post:
gro.elisabeth.paulsen@norsklektorlag.no

Foto: P.T.L.

2. nestleder:

Sigrid Skogan, Steinkjer.
Tlf. 74121700 (a), 74161431 (p),
92810979 (m)
e-post: Sigrid.Skogan@c2i.net

Foto: P.T.L.

Else Wigen Berner, Stavanger.
Tlf. 51529560 (a), 51581473 (p),
90940113 (m)
e-post: eberner@c2i.net

Foto: P.T.L.

Geir Haagensen, Steinkjer.
Tlf. 74160170 (a), 41200323 (m)
e-post:
geir.hagensen@steinkjer.kommune.no

Foto: P.T.L.

Inge Johnsen, Asker.
Tlf. 66907240 (a), 66901850 (p),
e-post: inge.johnsen@asker.vgs.no

Fylkeslagene:

Akershus Lektorlag	Leder Rudy Wolff		95 10 36 80	rudy.wolf@sensewave.com
Aust Agder Lektorlag	Leder Terje Repstad	Møglestu vgs.	37 27 29 72	terje.repstad@moglestu.vgs.no
Buskerud Lektorlag	Leder Niels Petter Vardøen	Strømsø vgs.	66 98 04 72	niels.vardoen@skole.bfk.no
Finnmark Lektorlag	Leder Roald Johansen	Vadsø vgs.	78 95 38 95	roald.johansen@ffh.vgs.no
Hedmark Lektorlag	Leder Inger Kristin Thorstad	Ringsaker vgs.	62 34 22 65	ingkrith@online.no
Hordaland Lektorlag	Leder Svein Einar Bolstad	Sotra vgs.	55 26 64 39	svein.einar@bolstad.to
Møre og Romsdal Lektorlag	Leder Kjell Skorgevik	Fagerlia vgs.	70 12 16 27	kjell.skorgevik@mr-fylke.org
Nord Trøndelag Lektorlag	Leder Bjørn Frosthhammer	Olav Duun vgs.	74 27 37 99	bjoern@kvalito.no
Nordland Lektorlag	Leder Jørund Eldevik	Bodø vgs.	75 51 54 94	Jorund.Eldevik@bodo.vgs.no
Oppland Lektorlag	Leder Just Almås	Gausdal vgs.	61 25 72 61	justalmas@hotmail.com
Oslo Lektorlag	Leder Jon Hybert Sand	Nordstrand vgs.	66 80 70 78	jonsand20@hotmail.com
Rogaland Lektorlag	Leder Else Wigen Berner	Bergeland vgs.	51 58 14 73	eberner@c2i.net
Sogn og Fjordane Lektorlag	Leder Svein M. Simes	Hafstad vgs.	57 82 71 63	sognogfjordanelektorlag@hotmail.com
Sør Trøndelag Lektorlag	Leder Anne Kath. Meese	Malvik kommune	73 91 25 71	ac-meese@online.no
Telemark Lektorlag	Leder Tor Henning Olssen	Bamble vgs.	35 96 09 21	tholssen@hotmail.com
Troms Lektorlag	Leder Solveig Ryeng	Kvaløya vgs.	77 69 53 44	fjaera@hotmail.com
Vest Agder Lektorlag	Leder Sten Aunevik	Tangen vgs.	38 03 04 18	StAu1@lsyd.no
Vestfold Lektorlag	Leder Odd A. Frydenberg	Sande vgs.	33 05 16 78	oddfvr@vfk.no
Østfold Lektorlag	Leder Hroar Gravning	St. Olav vgs.	69 34 69 39	hr_gravn@stolav.vgs.no

Norsk Lektorlag på arbeidslivs- messe

Inge Johnsen veileder en interessert student. Foto: P.T.L.

Norsk Lektorlag var også i år representert med stand på den store arbeidslivsmessa på Universitetet i Oslo. Arrangementet gikk dette året av stabelen torsdag den 14.oktober i idrettsbygget på Blindern.

Sentralstyremedlem Inge Johnsen (t.v. i bildet) rapporterer om stor interesse for Norsk Lektorlags stand blant studentene. Norsk Lektorlag har det siste året fått mange nye, unge medlemmer.

Mange studenter og nyutdannede lektorer finner det naturlig å velge Norsk Lektorlag som fagforening. Dette lover godt for rekrutteringen!

2^{8.}
oktober.

I dag har jeg lest rundskrivet om den nye eksamensordningen til muntlig eksamen høyt for tyskklassen min. Det virker mest høytidelig slik. Lise: «Skal vi bli hørt alle på en gang da? Jeg: «Det står ikke noe om det i skrivet». Lise: Hvordan kan det være gruppeeksamen hvis det ikke skal være gruppe?» Jeg: «Ikke vet jeg». Lise: «Kan du ikke ringe og spørre dette Læringscenteret da?» Jeg: «Nei, det står her at de ikke svarer på spørsmål. Vi må skrive til fylkesmannen». Lise: «Hvaffornoe! Hvorfor svarer de ikke på spørsmål, da?» Jeg: «Ja, det kan man sannelig spørre dem om». Lise: «Men det går jo ikke an å spørre dem». Kim: «Kanskje de som tar telefonen i Læringscenteret, ikke har hjelpemidler?» Lise, som har klassens lyseste hode: «Kanskje de ikke vet hva de skal svare?»

- pertlars -

LES NORSK LEKTORLAGS NETTAVIS!

Les Norsk Lektorlags nettavvis for fag,
skole og utdanning!

Redaktør: Fred Olav Slutaas.

Adresse: www.norsklektorlag.no.